

RIKSANTIKVARENS

årsrapport

2021

KULLSILOEN I SVEA, med bebyggelse i bakgrunnen. Alt dette er nå revet i forbindelse med oppryddingen etter gruvedriften i Svea.

Foto: Siri Wolland, Riksantikvaren

Riksantikvaren, april 2022

Riksantikvaren
Pb. 1483 Vika, 0116 Oslo
Besøksadresse / Dronningens gate 13
Tlf. / 22 94 04 00
E-post / postmottak@ra.no

www.riksantikvaren.no

Utarbeidet av / Riksantikvaren

Design / fetetyper.no

Innhold

Del 1	4
Leders beretning:	
Klimaarbeid, bevaring og bærekraftige byer og steder	4
Del 2	8
Del 2.1 Om Riksantikvaren	9
Del 2.2 Organisasjon	10
Del 2.3 Ledelsen	11
Del 2.4 Nøkkeltall	12
Del 3	14
Del 3.1 Overordnet resultatdel	15
Del 3.2 Detaljert resultatdel	18
Del 3.3 Ressursbruk	52
Del 4	54
Del 4.1 Risikostyring og analyser	55
Del 4.2 Fellesføringer fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD)	56
Del 4.3 Fellesføringer fra Klima- og miljødepartementet (KLD)	58
Del 4.4 Ledelsessystem for sikkerhet, ISO 27001	59
Del 4.5 Evalueringer, tilsyn og revisjon	59
Del 4.6 Fakta om personellmessige forhold	59
Del 4.7 Digitalisering, effektivisering og samordning	60
Del 4.8 Likestillingsredegjørelse for Riksantikvaren for 2021	64
Del 5	66
Vurdering av fremtidsutsikter	67
Del 6	70
Del 6.1 Ledelseskommentar årsregnskapet 2021	71
Del 6.2 Oppstilling av bevilgningsrapportering	75
Del 6.3 Oppstilling av artskontorrapportering	80

Del 1

Leders beretning

Klimaarbeid, bevaring og bærekraftige byer og steder

HOS RIKSANTIKVAREN HAR VI LAGT BAK OSS ET ÅR DER VI FIKK TIL MYE. ETT ÅR ETTER NY KULTURMILJØMELDING OG REGIONREFORMEN HAR KULTURMILJØFORVALTNINGEN STØ KURS I RIKTIG RETNING.

Ny rolle og nye oppgaver krever nye strategier, og i 2021 har vi ferdigstilt ny virksomhetsstrategi. Følgeevalueringen etter overføring av oppgaver til fylkeskommunene og Sametinget viser gode resultater, og vi har jobbet med å videreutvikle og spisse vår direktoratrolle. Samtidig har vi jobbet frem viktige fagstrategier som tas i bruk i kulturmiljøforvaltningen på regionalt og kommunalt nivå. Vi har laget klimastrategi og FoU-strategi (strategi for forskning og utvikling), revidert bystrategien og utviklet en digital strategi for hele kulturmiljøforvaltningen. Disse strategiene blir viktige styrings- og prioriteringsverktøy, som skal bidra til at kulturmiljøsektoren når de nasjonale målene.

Pandemien preget også 2021, men Riksantikvaren har hatt god drift og leveranser på våre felt. Vi har jobbet målrettet for å opprettholde et godt arbeidsmiljø – også på hjemmekontoret.

Meld. St. 16 (2019–2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold*, har gitt oss nye oppgaver ved å peke ut nye prioriteringer for kulturmiljøforvaltningen. Riksantikvaren har fått i oppdrag å utvikle forslag til nye tematiske bevaringsstrategier. Vi er godt i gang med arbeidet i god og tett dialog med fylkeskommunene og Sametinget, men også med ulike miljøer utenfor den tradisjonelle kulturmiljøforvaltningen. Høsten 2021 jobbet vi med å sikre et solid kunnskapsgrunnlag, som

skal gi et underlag for de anbefalingene vi skal levere fra oss i 2022. Bevaringsstrategiene skal på noe sikt erstatte de eksisterende bevaringsprogrammene.

Faglige nettverk på tvers av fylkeskommunene, samt nye digitale tjenester for saksbehandlingsprosessene, har vært viktige satsinger for oss. Vi har også utviklet retningslinjer og veiledningsmateriale for å sikre gode, nasjonale standarder for saksbehandling til bruk på regionalt nivå. Forvaltningen har også fått lettere tilgang til arkivmateriale og foto gjennom den nye tjenesten Spor. Samarbeidet med regionalforvaltningen og Sametinget er givende og godt, og vi treffes jevnlig for faglige diskusjoner og avklaringer.

Norge gikk ut av verdensarvkomitéen i november 2021 etter fire år da Riksantikvaren har hatt ansvar for å lede det norskekomitéarbeidet. Årets møte i komitéen ble gjennomført digitalt, og saker for både 2020 og 2021 ble behandlet i møtet sommeren 2021. Gjennom årene har vi sett en uheldig utvikling hvor flere komitéland velger å se bort fra de faglige anbefalingene i behandlingen av sakene til fordel for å vektlegge politiske hensyn. Vi er likevel stolte av å kunne si at Norge var en sentral aktør i arbeidet med å få vedtatt en nominasjonsreform for nye verdensarvsteder. Vi har tro på at de kulturmiljøfaglige anbefalingene kan stå sterkere i fremtiden.

↑

RIKSANTIKVAR Hanna Geiran. Foto: Øyvind Aase Fluge, Riksantikvaren

Måling er viktig for å undersøke om nasjonale mål nås. På oppdrag fra Klima- og miljødepartementet har vi utviklet forslag til nye indikatorer for å undersøke om kulturmiljøfeltet når de nye nasjonale målene. Nye nasjonale mål og tilhørende indikatorer er nå publisert på miljostatus.no. Dette vil gi oss ny innsikt og oversikt når alle indikatorene er klare for rapportering sommeren 2022. Vi har også jobbet med nye indikatorer for Svalbard i samarbeid med Svalbaldmesteren og Miljødirektoratet, samt bidratt til SSBs arbeid med å utvikle kulturarvstatistikk.

Samarbeidet med regionalforvaltningen og Sametinget er givende og godt, og vi treffes jevnlig for faglige diskusjoner og avklaringer.

Fortsatt bruk, ny bruk og oppgradering av eksisterende bygninger i stedet for å rive og bygge nytt, gir effektiv ressursutnyttelse og reduksjon av klimagassutslipp fra produksjon.

Tilskuddene som Riksantikvaren nå tildeler fylkeskommunene og Sametinget, er midler som også gir lokal verdiskaping. Dette handler om arbeidsplasser lokalt for håndverkere og andre, samt at kulturminnene skaper bærekraftige næringsmuligheter for eiere innen reiseliv, kultur og andre næringer. Det er viktig for Riksantikvaren å formidle både mangfold og variasjon i kulturmiljøer og kulturminner gjennom film, foto og sosiale medier, og å informere og veilede om tilskuddsordninger. Dette kan bidra til lokal stolthet, gi engasjement rundt kulturminneverdier og øke forståelsen for betydningen av å ta vare på kulturmiljø. Riksantikvaren satser på digital formidling. I 2021 videreutviklet vi vår eksempelsamling som er til inspirasjon og nytte for alle interesserte. Samlingen inneholder forbildeløsninger for istandsetting, bruk og endringer på kulturminner. Eksempelene viser også hvordan kulturminner kan utvikles og være klimavennlige og klimatilpasset.

Kulturmiljø er viktig for å oppnå en rekke av FNs bærekraftsmål. Klimaendringene påvirker forvaltningen av kulturmiljø, og Riksantikvaren vil realisere kulturmiljøfeltets bidrag til reduksjon av klimagassutslipp. I vår nye klimastrategi fra 2021 tar vi opp to hovedutfordringer: Hvordan sikre kulturmiljø i et klima i endring, og hvordan redusere klimagassutslipp?

Fortsatt bruk, ny bruk og oppgradering av eksisterende bygninger i stedet for å rive og bygge nytt, gir effektiv ressursutnyttelse og reduksjon av klimagassutslipp fra produksjon. På oppdrag fra Riksantikvaren har SINTEF kartlagt

effekten som ligger i oppgradering av eksisterende bygninger fremfor å rive. Rapporten viser at rehabilitering av eksisterende bygninger er bedre i et 30-års perspektiv mot 2050. Dette er fordi det kan ta fra 10 til 80 år før en ny bygning utligner klimagassutslippene fra selve byggeprosessen.

Bærekraftmålet er også vektlagt i den nylig reviderte bystrategien vår. Her vektlegger vi også ombruk av eksisterende bygninger fremfor riving og nybygg. En god forvaltning av eldre bygninger, byer og tettsteder kan samtidig bidra til levbare byer og steder og økt livskvalitet.

Vi kan fastslå at kulturarv og kulturmiljø er en samfunnsressurs med stort potensial. Vi vil være med på bærekraftig utvikling av livskraftige lokalsamfunn, slik at vi tar fortiden med oss inn i fremtidens utvikling.

Hanna Geiran

Hanna Geiran
riksantikvar

→ **TRAFØEN PÅ TORSHOV** i Oslo er tatt i bruk som grendehus. Foto: Trond A. Isaksen, Riksantikvaren

Del 2

Del 2.1	
Om Riksantikvaren	9
Del 2.2	
Organisasjon	10
Del 2.3	
Ledelsen	11
Del 2.4	
Nøkkeltall	12

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

RIKSANTIKVAREN ER DIREKTORATET FOR KULTURMILJØFORVALTNING OG KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTETS RÅDGIVENDE OG UTØVENDE FAGINSTANS FOR FORVALTNING AV KULTURMILJØ.

Regjeringen og Stortinget fastsetter de nasjonale miljømålene og virkemidlene som stilles til rådighet. Jobben vår er å sikre et godt kunnskapsgrunnlag, sette kulturmiljøpolitikken ut i livet og gi faglige innspill til politikktutviklingen.

2.1 Om Riksantikvaren

Riksantikvaren har ansvar for å gi faglige bidrag til departementets arbeid med kulturmiljø som en integrert del av klima- og miljøpolitikken. Vi har også en rådgivende funksjon overfor annen offentlig forvaltning, allmennheten og næringslivet. Direktoratet har dessuten et overordnet faglig ansvar overfor kommunenes, fylkeskommunenes, Sametingets, forvaltningsmuseenes og Sysselmesteren på Svalbards arbeid på kulturmiljøfeltet.

Riksantikvaren skal bidra til å realisere regjeringens nasjonale mål som gjenspeiler hva Norge vil oppnå på viktige miljøområder. Vi arbeider for å oppnå de klima- og miljøpolitiske målene som årlig blir presentert i statsbudsjettet. Riksantikvaren har et særlig ansvar for å nå kulturmiljømålene på de områdene der Riksantikvaren har myndighet og juridiske virkemidler. De aktuelle resultatområdene er kulturminner, kulturmiljø og polarområdene.

Nasjonale mål på kulturmiljøfeltet:

Regjeringen og Stortinget fastsetter de nasjonale miljømålene. Gjennom kulturmiljømeldingen, Meld. St. 16 (2019–2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold*, har Stortinget fastsatt tre nasjonale mål i kulturmiljøpolitikken:

- Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø
- Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging
- Et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk

Riksantikvaren har følgende hovedfunksjoner:

- Gi Klima- og miljødepartementet faglige innspill i arbeidet med politik- og regelverksutvikling.
- Vi gjennomfører utredninger og analyser, samt gir råd om tiltak og virkemidler for å sikre måloppnåelse på kulturmiljøområdet.
- Bistå regionalforvaltningen, Sametinget og Sysselmesteren på Svalbard med veiledning og oppfølging innen kulturmiljøområdet.
- Utvikle digitale tjenester som sikrer en enhetlig kulturmiljøforvaltning som ivaretar sentrale data om kulturmiljø.
- Legge til rette for verdiskaping og bærekraftig bruk av kulturminner, kulturmiljø og landskap.
- Være rådgiver for bruk av kulturminner og kulturmiljø som ressurs for by- og stedsutvikling for å skape levende bymiljøer og kvalitet i omgivelsene.

Riksantikvaren har en sentral rolle når det gjelder å gjøre strategiske veivalg på kulturmiljøfeltet. Sommeren 2021 vedtok Riksantikvaren ny virksomhetsstrategi som skal være grunnlaget for Riksantikvarens virksomhet de kommende fem årene, fra 2021 til 2026. Strategien gir føringer for prioriteringene vi må gjøre for å lykkes med arbeidet vårt. Strategien har følgende strategiske satsinger:

- Riksantikvaren skal legge til rette for engasjement, medvirkning og bidra til demokratiske prosesser for kulturmiljø.
- Riksantikvaren skal arbeide for at kulturmiljø bidrar til å oppfylle FNs bærekraftsmål
- Riksantikvaren skal arbeide for å bevare et mangfold av kulturmiljø.
- Riksantikvaren skal bidra til å utvikle og formidle kunnskap om kulturmiljø.

Riksantikvaren ledes av Hanna Kosonen Geiran og virksomheten holder til i Dronningens gate 13 i Oslo.

2.2 Organisasjon

Riksantikvaren er organisert i to kulturminnefaglige avdelinger og en organisasjonsavdeling. I tillegg har Riksantikvaren en kommunikasjonsenhet og en stab for analyse og statistikk (se organisasjonskart).

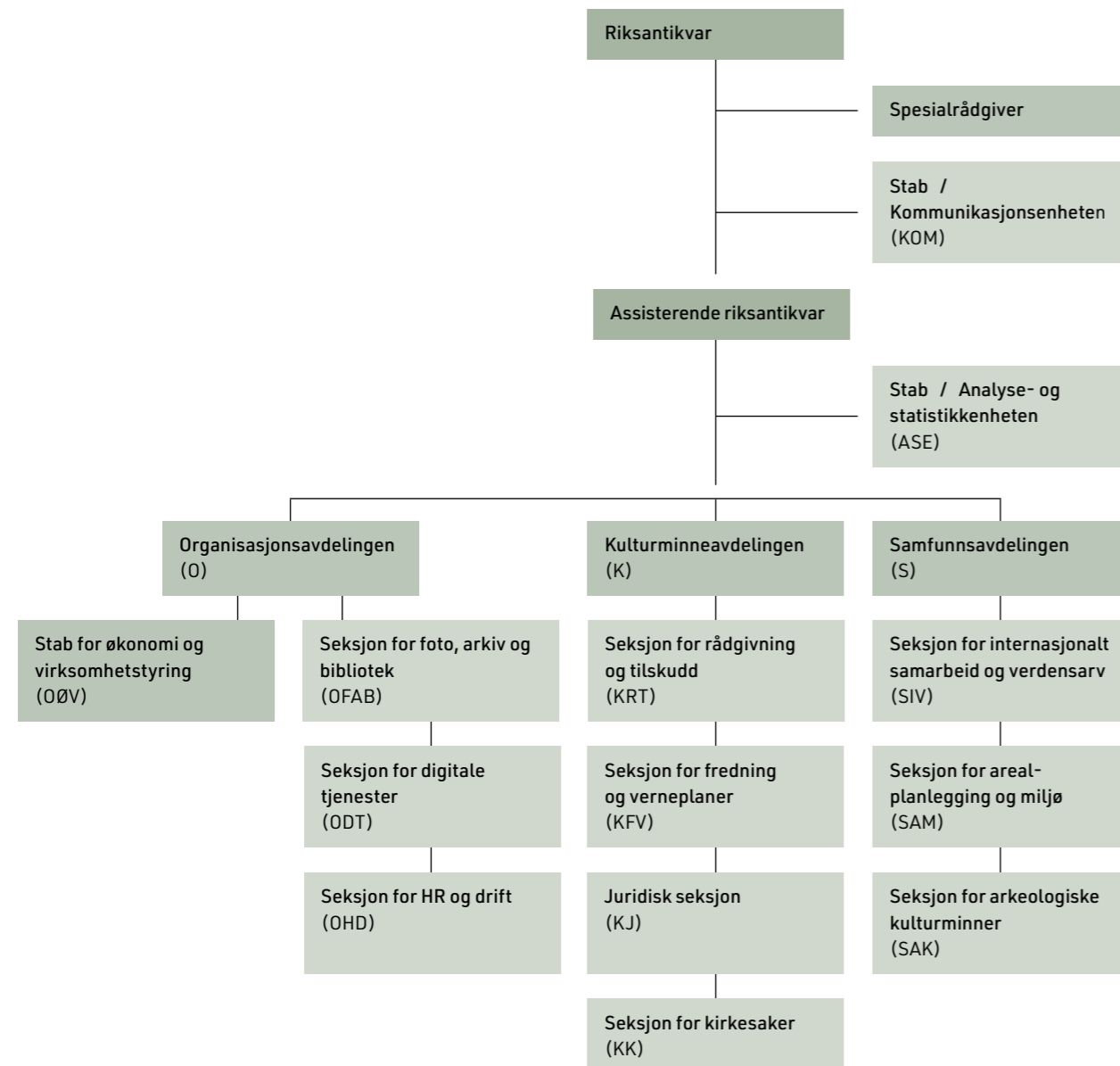
Organisasjonsendringer

Riksantikvaren fikk en ny organisasjonsmodell med virkning fra 1. februar 2020. Ny modell speiler direk-

toratets nye rolle etter oppgaveoverføringen i forbindelse med regionreformen gjennomført fra 1. januar 2020. Overgangsperioden for oppgaveoverføringen på tre år avsluttes i 2022.

I 2021 ble det skilt ut en midlertidig seksjon for kirkesaker i Kulturminneavdelingen, som skal vurderes å bli permanent i 2022. Det ble også vedtatt en ny seksjon i Organisasjonsavdelingen, da staben for økonomi- og virksomhetsstyring ble omgjort til en seksjon. Seksjonen vil være etablert i august 2022.

ORGANISASJONSKART

2.3 Ledelsen

Hanna Geiran
riksantikvar

Audun Skeidsvoll
assisterende riksantikvar

Marit Huuse
spesialrådgiver

**Trude Luice
Nedregård Isaksen**
kommunikasjonsdirektør

Elisabeth Dahle
avdelingsdirektør i
samfunnsavdelingen

Turid Kolstadløkken
avdelingsdirektør
i kulturminneavdelingen

Astrid Auran Nesbø
avdelingsdirektør
i organisasjonsavdelingen

2.4 Nøkkeltall

Antall årsverk

Per 31.12.2021 hadde Riksantikvaren 129 årsverk. Beregning av årsverk er i henhold til Kommunal- og distriktsdepartementets (KDD) Personalmelding M-2019-13, «Definisjon av utførte årsverk».

Samlet tildeling

Samlet tildeling gikk ned med 1,8 prosent fra 2020, og utgjorde kroner 778 373 000.

Nedgang i samlet tildeling skyldes mindre overført fra 2020 til 2021. Riksantikvaren henviser til Ledelseskommentaren i del 6 Årsregnskap for nærmere forklaringer og vurderinger av vesentlige forhold ved Riksantikvarens årsregnskap.

Driftsutgifter

Driftsutgifter i 2021 var kroner 228 777 456, og gikk opp med 0,5 prosent fra 2020. Lønnsandelen utgjorde 53,5 prosent av dette, og gikk ned med 2,4 prosent fra 2020.

Utnyttelsesgrad driftspostene

Riksantikvarens utnyttelsesgrad drift (post 01-29) ble 96 prosent i 2021. Det er økning i utnyttelsesgraden i 2021 med 3 prosent fra 2020.

Lønnsutgifter per årsverk

Lønnsutgifter per årsverk i 2021 var på kroner 950 295, som var en økning på 4,4 prosent fra 2020. Årsakene til økningen i lønnsutgifter per årsverk fra 2020 til 2021 er som følger:

- Vi fikk tildelt en høyere lokal lønnsrett ved lokale lønnsforhandlinger i 2021 enn i 2019 og 2020.
- Ved turnover har konkurransesituasjonen innenfor flere av våre fagfelt endret seg de siste årene og nyansatte kommer inn med høyere avlønning enn ansatte som sluttet.

Utvalgte hovedtall

Tabellen som følger viser Riksantikvarens nøkkeltall og volumtall for 2019, 2020 og 2021. Tallene kommenteres nærmere i kapittel 3.3 Ressursbruk.

Riksantikvaren følger en nedbemanningsplan frem til 2023, som følge av regionreformen.

Lønnsandelen av driftsutgiftene på Riksantikvarens rene driftspost (01-posten) er i realiteten høyere enn det som fremgår her.

Lønnsandelen av driftsutgifter utgjør cirka 75 prosent. I tillegg har vi to driftsposter (21- og 22-postene) som er rene prosjektposter som benyttes til Riksantikvarens egne prosjekter, der det kun er midlertidige lønnsutgifter.

TABELL 1 / OVERSIKT OVER NØKKELTALL 2019-2021

	2019	2020	2021
Antall årsverk	142	136	129
Samlet tildeling post 01-99 i kr.	785 628 000	792 235 000	778 373 000
Utnyttelsesgrad post 01-29	90%	93%	96%
Driftsutgifter i kr.	227 726 214	227 557 589	228 777 456
Lønnsandel av driftsutgifter	55,8 %	55,9%	53,5%
Lønnsutgifter per årsverk i kr.	897 445	910 385	950 295

TABELL 2 / OVERSIKT OVER SAMLET TILDELING I 2021 PER POST

Beløp i kroner

Samlet tildeling		
Post 01	Driftsutgifter	155 857 000
Post 21	Spesielle driftsutgifter	33 014 000
Post 22	Flerårige prosjekt kulturminneforvaltning	54 001 000
Post 60	Kulturminnearbeid i kommunene	8 600 000
Post 70	Automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner	57 722 000
Post 71	Fredete kulturminner i privat eie, kulturmiljø og kulturlandskap	162 902 000
Post 72	Tekniske og industrielle kulturminner	58 483 000
Post 73	Bygninger og anlegg fra middelalder og brannsikring	78 095 000
Post 74	Fartøyvern	79 704 000
Post 75	Fartøyvernsetrene	18 465 000
Post 77	Verdiskapingsarbeid på kulturminneområdet	10 616 000
Post 79	Verdensarven	67 251 000

Del 3

Del 3.1	
Overordnet resultatdel	15
Del 3.2	
Detaljert resultatdel	18
Del 3.3	
Ressursbruk	52

Årets aktiviteter og resultater

I KAPITTEL 3 RAPPORTERER VI UT FRA KRAV OG FØRINGER SOM ER GITT I TILDELINGSBREV OG I VIRKSOMHETS- OG ØKONOMIINSTRUKSEN FOR RIKSANTIKVAREN.

3.1 Overordnet resultatdel

Samlet vurdering av resultater og måloppnåelse per 31. desember 2021 er at vi har gjort det som er forventet av oss i tildelingsbrev og instruks, jf. prioriteringer og styringsparametere.

Oppdragene i oppdragslisten er for en stor del utført innen fristen. Utsettelse av frister er gjort i dialog med Klima- og miljødepartementet, og nye frister er avtalt.

Måloppnåelse på overordnede prioriteringer

I henhold til Tildelingsbrevet for 2021 skal Riksantikvaren gi særlig prioritet til følgende:

3.1.1 OVERORDNET PRIORITERING 1

Oppfølging av Meld. St. 16 (2019-2020) Nye mål i kulturmiljøpolitikken - Engasjement, bærekraft og mangfold. Regjeringen la i 2020 frem en ny stortingsmelding om kulturmiljøpolitikken. Riksantikvaren skal bistå departementet med oppfølging av meldingen.

Som ledd i oppfølgingen skal Riksantikvaren vektlegge koblingen mellom natur og kultur, og utvikle og styrke kulturmiljøforvaltningens arbeid med klimautfordringene.

Riksantikvaren følger opp stortingsmeldingen i tråd med prioriteringer og oppdrag som er gitt der. Meldingen er blant annet et viktig grunnlag for vår nye virksomhetsstrategi som ble ferdigstilt i juni 2021. Meldingen følges også opp gjennom de årlige tildelingsbrevene. For 2021 vil vi særlig vektlegge klimastrategien for kulturmiljøforvaltning som ble lansert høsten 2021, arbeidet med utvikling av bevaringsstrategier, revisjon av bystrategien som ble ferdigstilt høsten 2021, forberedelser til ny kulturmiljølov og utvikling av samarbeidsmodeller for regionale rådgivningstjenester. Alt dette er vesentlige elementer fra stortingsmeldingen, og Riksantikvaren er godt i gang med oppfølgingen.

Koblingen mellom natur og kultur er viktig for flere av disse satsingene og er vektlagt i arbeidet. I klimastrategien er en viktig strategisk satsing å

forvalte arealer og kulturmiljø på en måte som bidrar til levbare byer og steder og til å redusere klimagassutslipp. Ved å utvikle kompakte og levbare byer og steder reduseres behovet for å bygge ned natur, jordbruksarealer og kulturlandskap. Bystrategien operasjonaliserer klimastrategiens satsing gjennom anbefalinger. Her vektlegger vi blant annet mål om bærekraftige, attraktive og levbare byer og steder, og relasjonen mellom by og landskap. Koblingen mellom natur og kultur er også sterkt til stede i Riksantikvarens arbeid med Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL). I denne satsingen er det tett samarbeid med natur- og landbruksforvaltning om en helhetlig forvaltning av jordbrukslandskapet i de utvalgte områdene. Den nære sammenhengen mellom kulturmiljø og kulturbetinget naturmangfold er dessuten tydelig i dette arbeidet.

↑
UTVALGTE KULTURLANDSKAP I JORDBRUKET (UKL). Fra Leka i Trøndelag. Foto: Oskar Puschmann, NIBIO / Riksantikvaren (Kulturmiljømeldingen)

3.1.2 OVERORDNET PRIORITERING 2

Regionreformen og overføring av oppgaver. Fra 1. januar 2020 ble en betydelig del av myndighetsutøvelsen på kulturmiljøområdet overført til fylkeskommunene og Sametinget. For 2021 er også søknadsbehandlingen innen flere av tilskuddsordningene i kulturmiljøforvaltningen overført fylkeskommunene. Riksantikvaren skal fortsette å bidra til gjennomføringen av reformen, og til at utviklingen følger intensjonene. Riksantikvaren skal samtidig videreutvikle og styrke sin rolle som fagdirektorat.

Prosjektet Kulturminneforvaltning 2020 ble avsluttet da oppgavene var overført til fylkeskommunene 31.12.2020. Riksantikvaren viderefører arbeidet med å følge opp og styrke samarbeidet med regionalforvaltningen for å bidra til at regionreformens intensjoner nås. Dette skjer blant annet gjennom samarbeidsmøter og møteplasser, effektivisering av saksbehandlingsprosesser, utvikling av digitale verktøy og gjennom fortsatt utvikling av nødvendige retningslinjer og veiledningsmateriale.

Første omdrev i følgeevalueringen ble rapportert av Agenda Kaupang i april 2021. Den overordnede vurderingen var at oppgaveoverføringen så langt synes å være på et godt spor. Aktørene strekker seg langt for at reformen skal lykkes, og samarbeidet fungerer godt. Oppgaveoverføringen har vært godt forberedt gjennom prosjektet Kulturminneforvaltning 2020 (KF 2020), noe som har bidratt positivt, særlig i en tidlig fase av oppgaveoverføringen.

Fylkeskommunene har gjennom reformen fått styrket sin rolle og utvidet sin myndighet innenfor kulturmiljøfeltet, samtidig som Riksantikvaren har fått en mer rendyrket direktoratrolle. Den nye direktoratrollen er tydeliggjort i Riksantikvarens nye virksomhetsstrategi for de neste fem årene, som ble ferdigstilt i juni 2021. Den bygger også på Meld. St. 16 (2019–2020) Nye mål i kulturmiljøpolitikken - Engasjement, bærekraft og mangfold.

3.1.3 OVERORDNET PRIORITERING 3

Kirkereformen og overgangen til ny Lov om tros- og livssynssamfunn. Riksantikvaren skal bistå i det pågående utviklings- og oppfølgingsarbeidet i kirkereformen og overgangen til ny lov om tros- og livssynssamfunn. Kirkene representerer viktige kulturhistoriske verdier

som skal sikres gjennom en forvaltning med tydelige rolle- og ansvarsfordelinger. Det gode samarbeidet med de kirkelige aktørene må videreføres.

Utviklings- og strategiarbeidene for kirkeforvaltningen der Riksantikvaren er en part, er ennå ikke formelt igangsatt. Arbeidene starter i 2022. Ny trossamfunnslov trådte i kraft 1.1.2021 og med den også kirkebyggforskriften og nytt kirkerundskriv. Riksantikvaren har i 2021 justert sin ordinære saksbehandling av endringssaker for fredete og listeførte kirker i tråd med det nye lovgrunnlaget. Ny samarbeidspartner i 2021 er Statsforvalteren i Vestfold og Telemark som ny regional gravplassmyndighet. Fylkeskommunene var ny samarbeidspartner fra 1.1.2020 da regionreformen trådte i kraft og ansvaret for middelalderse kirkesteder ble overført dit. Riksantikvaren har hatt utstrakt kontakt med begge instanser i 2021 med veiledning, samkjøring og avklaring av ansvar og rutiner i forbindelse med enkeltsaksbehandling. I tillegg har Riksantikvaren arrangert samlinger og bidratt med innlegg på andres arrangementer med forvaltningsendringene som tema.

3.1.4 OVERORDNET PRIORITERING 4

Unesco verdensarvkomité og den norske medlemskapsperioden (2017–2021). Koordinere og lede arbeidet som følger med Norges medlemskap i Unescos verdensarvkomité (2017–2021). Oppgaven gjennomføres i samarbeid med Miljødirektoratet og utføres i tråd med den ansvars- og arbeidsfordelingen som er nedfelt i mandat fastsatt av Klima- og miljødepartementet.

Riksantikvaren har ledet arbeidet i tett samarbeid med Miljødirektoratet, Klima- og miljødepartementet og Norges faste delegasjon til Unesco. Komitédelegasjonen hadde nær dialog og samarbeidet gjennom hele året, med ukentlige møter og regelmessig oppfølging av utvalgte problemstillinger og arbeidsgrupper.

Det digitale komitémøtet i juli 2021 (44COM) ble arrangert av Kina. Møtet var det siste i Norges komitéperiode. I behandlingen av sakene hadde Norge som mål å arbeide for fagbaserte beslutninger innenfor rammen av verdensarvkonvensjonen, de operasjonelle retningslinjene og andre overordnede føringer i norsk Unesco-politikk. Under møtet var Norge ett av få komitéland som i sin helhet stilte med kulturarvs- og naturfaglig ekspertise. I tråd med

føringene i posisjonsdokumentet, hadde delegasjonen tett kontakt med Utenriksdepartementet i saker av sensitiv utenrikspolitisk karakter.

Norge gikk ut av verdensarvkomitéen under generalforsamlingen for konvensjonen (23GA)

i november 2021. I løpet av høsten fulgte Norge opp arbeidet med verdensarvkonvensjonen i sammenheng med nominasjonsreformen spesielt, og Sites of Memory og klimapolicyen. Dette arbeidet vil fortsette i 2022.

← **TORPO STAVKIRKE.**
Kirkelige aktører på felles befarings-
Foto: Ingeborg Magerøy,
Riksantikvaren

3.2 Detaljert resultatdel

Nasjonale mål, prioriteringer, styringsparametere og oppdrag for 2021

Omtalen i dette kapittelet omhandler resultatområdet kulturminner og kulturmiljø, polarområdet og internasjonalt område. Vi refererer til Miljøstatus.no, som skal være den viktigste kilden til kunnskap om kulturminner og kulturmiljøets tilstand og utvikling. <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/kulturmiljo/>

3.2.1 RESULTATOMRÅDE KULTURMINNER OG KULTURMILJØ

NASJONALE MÅL

- Mål i:** Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø
- Mål ii:** Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging
- Mål iii:** Et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk

Mål i: Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø

Prioritering nr. 1

Styrke samarbeidet med de frivillige organisasjonene.

Samlet vurdering av resultatoppnåelse

Arbeidet med revisjon av frivillighetsstrategien er startet, og ny versjon av strategien vil foreligge i løpet av første halvår 2022. Dialog og samarbeid med frivillig sektor på nasjonalt nivå vil videreutvikles gjennom dette arbeidet, ved at den nye frivillighetsstrategien vil vektlegge en strategisk tilnærming i samarbeidet. Det innebærer en målrettet involvering og prioritering av samarbeid med frivillige organisasjoner som bidrar til å nå nasjonale mål.

Prioritering nr. 2

Riksantikvaren skal arbeide for å sikre et bærekraftig fartøyvern innenfor de juridiske og økonomiske rammer som er tilgjengelige.

Samlet vurdering av resultatoppnåelse

Riksantikvaren ønsket en utredning om organiseringen og driften av fartøyvernssentrene, og en

vurdering av behovet for endringer i Riksantikvarens rolle og virkemiddelbruk overfor fartøyvernssentrene. Målet var å kartlegge om det fins bedre og smidigere former for samarbeid som sikrer god måloppnåelse og god faglig kvalitet på leveransene fra sentrene.

Oppdraget endret seg underveis i gjennomføringen. Det ble mindre oppmerksomhet på den interne organiseringen ved de enkelte sentrene, og mer oppmerksomhet på virkemiddelbruken overfor dem. Agenda Kaupang har stilt spørsmål ved om dagens virkemiddelbruk innen fartøyvern og organisering av fartøyvernssentrene. De oppsummerer de viktigste utfordringene til å handle om:

- Utfordringer knyttet til økonomien ved fartøyvernssentrene og de to tilskuddsordningene
- For lite systematisk arbeid med fagutvikling ved sentrene og ikke tilstrekkelig samarbeid og utnyttelse av kompetansen innen fartøyvern
- Aktørbilde med til dels uklar rolleforståelse
- Fartøyvernssentrene har ulike forutsetninger for å kunne levere på mål innenfor fellestjenestene

For å legge til rette for bedre måloppnåelse for fagutviklingen i fartøyvern har Agenda Kaupang konkludert med at tiltak for fremtidig organisering og virkemiddelbruk bør bidra til:

1. Effektiv forvaltning og bruk av tilskuddsmidlene
2. Felles forståelse av roller og ansvar mellom aktørene
3. Effektiv bruk og videreutvikling av den samlede kompetansen innen fartøyvern

Riksantikvaren skal arbeide for å sikre et bærekraftig fartøyvern innenfor de juridiske og økonomiske rammer som er tilgjengelige.

← **FJORDSTEAM** er et ideelt selskap som samler veteranfartøyer og andre former for bevegelig kulturarv, her i Bergen havn. Arbeidet utføres på dugnad, med offentlig og privat støtte. Foto: Erik Småland, Riksantikvaren

PRIORITERING NR. 1 / Mål i

Styrke samarbeidet med de frivillige organisasjonene.

Styringsparameter	Rapportering
Frivillighetsstrategien er revidert.	Ny versjon av strategien vil foreligge i løpet av første halvår 2022.
Dialogen og samarbeidet med frivillige sektorer på nasjonalt nivå er videreutviklet.	Planlagte dialogmøter med frivillig sektor er gjennomført.

PRIORITERING NR. 2 / Mål i

Riksantikvaren skal arbeide for å sikre et bærekraftig fartøyvern innenfor de juridiske og økonomiske rammer som er tilgjengelige.

Styringsparameter	Rapportering
Evaluering av organisering av de tre fartøyvernssentrene er gjennomført innen 2021.	Agenda Kaupang har utarbeidet en utredning for Riksantikvaren.

Mål ii: Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging

Prioritering nr. 1

Riksantikvaren skal videreføre det strategiske arbeidet mot kommunene og oppfølgingen av kommunestrategien, inkludert arbeidet med kulturminneplaner.

→ **GRAVHAUGER**
i Hægebostad, en av kommunene som i fjor fikk godkjent sin kommunedelplan.
Foto: Frans Arne Stylegar, Agder fylkeskommune

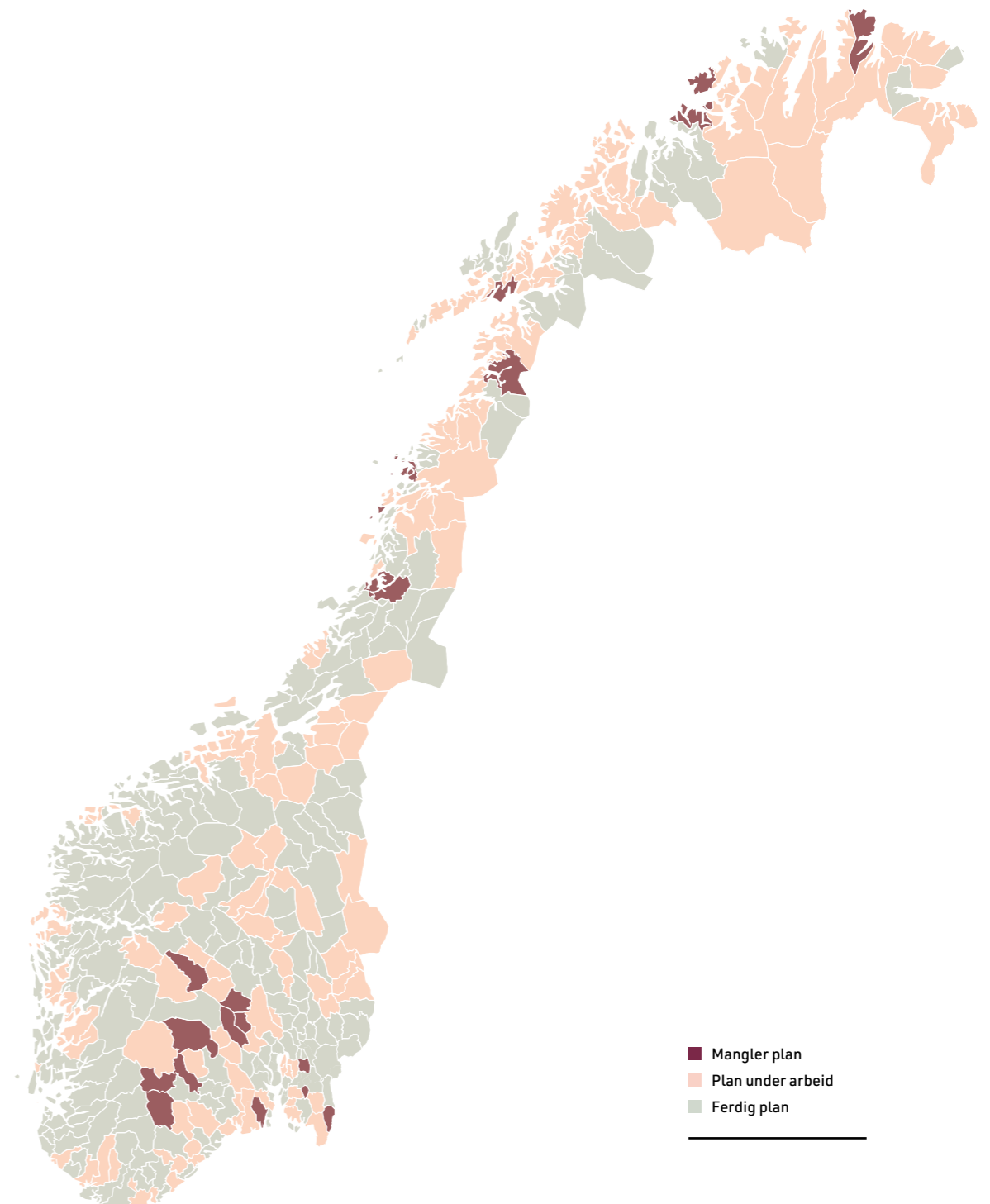

PRIORITERING NR. 1 / Mål ii

Riksantikvaren skal videreføre det strategiske arbeidet mot kommunene og oppfølgingen av Kommunestrategien, inkludert arbeidet med kulturminneplaner.

Styringsparameter	Rapportering
Videreføre og utvikle arbeidet med KIK (Kulturminner i kommunen).	Arbeidet med Kulturminner i kommunen (KIK) er videreført. Anbefalingene fra evalueringen av KIK fra 2020, og dialog med fylkeskommunene og Sametinget, er hensyntatt i utviklingen av prosjektet.
90 % av kommunene skal ha igangsatt arbeidet med, eller er ferdig med kommunal kulturminneplan.	95 % av kommunene har igangsatt eller er ferdig med kommunal kulturmiljøplan. 57 % av kommunene har en vedtatt kulturmiljøplan.

FIGUR 1 / GEOGRAFISK OVERSIKT OVER KULTURMINNEPLAN I KOMMUNENE

Prioritering nr. 2

Arbeide for å øke bevisstheten og styrke kulturarven som ressurs i by- og tettstedsarbeidet, som oppfølging av aktuelle statlige styringsdokumenter (bl.a. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023 og Meld. St. 18 (2016–2018) (Bærekraftige byar og sterke distrikt) og Meld. St. 16 (2019 – 2020) (Nye mål for kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold).

Samlet vurdering av resultatoppnåelse

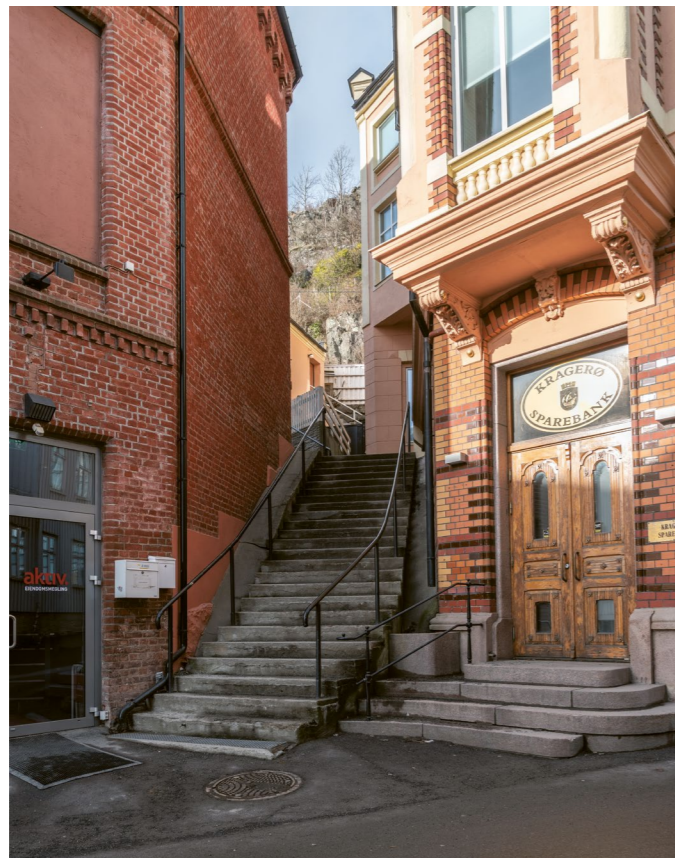
Arbeidet med by- og stedsutvikling følger de overordnede prioriteringene og kan sies å gå etter planen. Arbeidet dimensjoneres etter tilgjengelige ressurser. Begrensninger og utfordringer som følge av koronasituasjonen med reiserestriksjoner har gitt færre muligheter for gjennomføring av samlinger, men det har da blitt tatt i bruk digitale plattformer som gir nye muligheter og måter å arbeide på. Bærekraftig byutvikling og vektlegging av levbare byer har fått økt oppmerksomhet gjennom revisjon og formidling av bystrategien. Vi er i ferd med å få en samlet oversikt over kulturmiljø

og landskap av nasjonal interesse, og samarbeidet med fylkeskommunene og byantikvarene er styrket gjennom møter og kontakt i Forum for stedsutvikling og by- og kommuneantikvarnettverket.

Arealplanlegging – redskap for god forvaltning av kulturmiljø

Arealplanlegging etter plan- og bygningsloven er et av de viktigste verktøyene samfunnet har for å kunne ta vare på og bruke kulturminner, kulturmiljøer og landskap på en bærekraftig måte. Riksantikvaren skal som direktorat bidra til å utvikle dette verktøyet og formidle hvordan det kan brukes.

Riksantikvaren har per 31. desember 2021 reist innsigelse til åtte planforslag med henvisning til at kulturminner, kulturmiljøer og/eller landskap av nasjonal interesse er truet dersom planen godkjennes. Seks av sakene er i Oslo kommune der Riksantikvaren er innsigelsesmyndighet, og to er overtatt fra fylkeskommuner. I to saker kom Riksantikvaren og kommune/tiltakshaver fram til en løsning som kunne aksepteres.

← **KRAGERØ SENTRUM** med sine trapper og trange gater, er med i NBI-registeret.
Foto: Lene Buskoven, Riksantikvaren

PRIORITERING NR. 2 / Mål ii

Arbeide for å øke bevisstheten og styrke kulturarven som ressurs i by- og tettstedsarbeidet, som oppfølging av aktuelle statlige styringsdokumenter bl.a. *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023* og Meld. St. 18 (2016–2018) *Bærekraftige byar og sterke distrikt* og Meld. St. 16 (2019–2020) *Nye mål for kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold*.

Styringsparameter	Rapportering
Økt oppmerksomhet om byutvikling gjennom revisjon av Riksantikvarens bystrategi, og vektlegging av «levbare byer».	Riksantikvarens bystrategi ble revidert i 2021. Den ble lansert 2. november med tittelen <i>Riksantikvarens strategi og faglige anbefalinger for by- og stedsutvikling</i> i både trykket og digitalt format. I strategien vektlegges blant annet mål om bærekraftige, attraktive og levbare byer og steder, i tillegg til viktigheten av ombruk og relasjonen mellom by og landskap.
Arrangere nettverkssamlinger / konferanser hvor byutvikling er et tema.	Riksantikvaren var medarrangør for konferansen «Levende historiske byer – kulturarv og bærekraftige bysentra» («Vibrant old towns; cultural heritage and sustainable urban centres») den 27. august 2021 gjennom EØS-samarbeidsprosjekt i Estland. Gjennom webinarrekken <i>Riksantikvartimen</i> ble flere tema som er relevante for kulturmiljø og byutvikling formidlet. Revidert bystrategi ble lansert på et heldagsseminar i Bergen 23. november 2021. Seminaret ble strømmet og lagt ut på Riksantikvarens YouTube-kanal. Bystrategien ble i tillegg formidlet på en rekke nettverkssamlinger og konferanser etter lanseringen.
40 % av kulturmiljøene i NBI-registeret skal ha oppdatert avgrensning og begrunnelse innen utgangen av 2021. De resterende skal være ferdigstilt innen utgangen av 2022.	Forslag til revisjon av NBI-registeret (kulturmiljø av nasjonal interesse i byer og tettsteder) i Nordland, Agder og Viken fylkeskommuner er sendt på høring. Høringsinnspillene er under behandling og nye tekster og avgrensninger publiseres i Askeladden i 2022. Revisjon av NBI-registeret er påbegynt i flere fylker. Det er nå lagt opp til å samkjøre prosessen med flere fylker som har vist interesse for å igangsette arbeid med <i>samlet oversikt over kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse</i> . Riksantikvaren startet i 2021 opp dette arbeidet med Vestfold og Telemark fylkeskommune. Her vil NBI-revisjonen inngå sammen med nyetablering av Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA) og utvelgelse av flere typer kulturmiljøer. I løpet av 2022 vil vi ha en samlet oversikt over kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse. Det vil imidlertid gjenstå noe oppdatering av NBI-områdene i 2023.
Styrket samarbeid med fylkeskommunene og byantikvarene gjennom å arrangere nettverkssamlinger.	Forum for stedsutvikling og stedsutviklingskontakter i fylkeskommunene Riksantikvaren er deltaker i <i>Forum for stedsutvikling</i> og er medarrangør og deltaker på jevnlig nettverkssamlinger med stedsutviklingskontakter i fylkeskommunene. På grunn av koronasituasjonen har møter med forumets deltakere og stedsutviklingskontaktene blitt avholdt digitalt. Det har åpnet opp for hyppigere møtevirksomhet. I 2021 ble det gjennomført tre møter i forumet og fire digitale nettverkssamlinger. Etter de første møtene har stedsutviklingskontaktene byttet på å være vertskap for møtene. Det har vært mulig å ta opp aktuelle problemstillinger i fylkene med en bred representasjon av statlige aktører som jobber med by- og stedsutvikling. De statlige aktørene har også kunnet presentere aktuelle strategier og tema. By- og kommuneantikvarnettverket og KIK-kontakter i fylkeskommunene Riksantikvaren arrangerte et nettverksmøte og befaring med by- og kommuneantikvarene, i Bodø 8. november. I tillegg var det i 2021 jevnlig digitale møter med by- og kommuneantikvarene. Dessuten kommuniserer vi gjennom by- og kommuneantikvarenes egen Facebook-gruppe. Dialogen skjer i samarbeid og i sammenheng med KIK-arbeidet (Kulturminner i kommunen). Vi arrangerer også nettverkssamlinger med KIK-kontakter i fylkene.

Prioritering nr. 3

Riksantikvaren skal delta i arbeidet med å utvikle langsiktig og varig forvaltning av de kulturhistoriske verdifulle kirkene i samarbeid med Klima- og miljødepartementet (KLD), Barne og familiedepartementet (BFD) og de kirkelige organene.

Samlet vurdering av resultatoppnåelse

Riksantikvaren deltar med tilgjengelige ressurser og samarbeider godt med KLD, BFD og de kirkelige organer. Oppfølging av landets kulturhistoriske kirker foregår på mange nivåer. Det er etablert en svært effektiv tilskuddsforvaltning som bidrar til rask saks-

behandling av søknader og både tidseffektiv og kulturminnefaglig god saksbehandling. Tilskuddsmidler settes raskt ut i arbeid, og på kort tid har mange kirkebygg blitt istandsatt. Dette er viktig for både eier og for lokalsamfunn, så vel som for kulturmiljøforvaltningen. Ny oppgavefordeling gir noen utfordringer all den tid mange forvaltningsnivåer er involvert i saksbehandlingen, og det kan være krevende å samordne alle instanser. Behov for veiledningsmateriell og for justeringer av rutiner og samarbeid må vurderes fortløpende slik at godkjente endringer kan utføres på en smidig måte.

PRIORITERING NR. 3 / Mål ii

Riksantikvaren skal delta i arbeidet med å utvikle langsiktig og varig forvaltning av de kulturhistoriske verdifulle kirkene i samarbeid med KLD, BFD og de kirkelige organene.

Styringsparameter	Rapportering
Bidra med innspill til langsiktige forvaltningsmodeller for tilskudd til kirkebygg. Bistå i forvaltning av tilskudd til kirker.	Det ble i 2021 delt ut mer enn 250 tilskudd på til sammen 100 millioner kroner fra Barne- og familiedepartementet (BFD) til fredete og verneverdige kirker fra før 1850. Tilskuddene går til klimaskall- og brannsikringstiltak. I tillegg er det i 2021 gitt 25 mindre tilskudd til forprosjektering av omfattende tiltak som slukkeanlegg og murrestaurering av middelalderkirker. Tilskudsarbeidet gir nyttig erfaring som skal brukes videre i utviklingen av framtidige forvaltningsmodeller for kirker. Dette utviklingsarbeidet er foreløpig ikke satt i gang.
Iverksette kompetansehevingsprosjekter.	Riksantikvaren, Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter (KA) og Norsk Handverksinstitutt (NHI) gjennomfører en nasjonal kartlegging av kirkenes kulturhistoriske inventar og interiør, med mål om å få oversikt over volum, tilstand og behov for kompetanse hos håndverkere og konservatorer. Prosjektet må sees som et forarbeid i utviklingen av en større og vedvarende tilskudds-/ finansieringsordning med midler fra Opplysningsvesenets fond (OVF). Det er igangsatt to kursserier for murere i restaureringsarbeid på middelaldermurverk på Østlandet og Sørvestlandet. Kursene videreføres og avsluttes i 2022.
Antall istandsatte, brann- og klimasikrede kirker.	Sikringen av stavkirkene er videreført, med vekt på områdeovervåking, samt forberedende arbeider til nye slukkeanlegg i to av stavkirkene. Siden 2019 er det gitt tilskudd på 164,2 millioner kroner til 230 kirker finansiert med midler fra BFD. Dette er nærmere 25 prosent av de nasjonalt verdifulle kirkene. Gjennomføringen av tiltakene er forsinket, dels på grunn av pandemien og dels på grunn av mangel på kvalifiserte håndverkere og materiell. Det er derfor for tidlig å oppgi antall kirker som har fått forbedret tilstand på brann- og klimasikring.

- ↑ **RINGSAKER KIRKE.**
Forside av alterskap, med åpne fløydører, etter konservering.
Foto: Birger Lindstad, Riksantikvaren
- ← Behandling av alterskap krever god konservatorkompetanse.
Foto: Ingeborg Magerøy, Riksantikvaren

Prioritering nr. 4

Riksantikvarens skal bidra til å synliggjøre betydningen av energieffektiv bruk, transformasjon og gjenbruk av eksisterende bygningsmasse som en ressurs for å redusere klimabelastningene, og tiltak for å møte utfordringene som et endret klima medfører for kulturmiljøene.

Samlet vurdering av resultatoppnåelse

Arbeidet pågår som planlagt. Riksantikvarens klimastrategi for kulturmiljøforvaltning gir oss et strategisk verktøy og grunnlag for målrettet arbeid med kulturmiljøets bidrag til å redusere klimagassutslipp og bedre sikring av kulturmiljø i et klima i endring.

Riksantikvarens skal bidra til å synliggjøre betydningen av energieffektiv bruk, transformasjon og gjenbruk av eksisterende bygningsmasse.

PRIORITERING NR. 4 / Mål ii

Riksantikvarens skal bidra til å synliggjøre betydningen av energieffektiv bruk, transformasjon og gjenbruk av eksisterende bygningsmasse som en ressurs for å redusere klimabelastningene, og tiltak for å møte utfordringene som et endret klima medfører for kulturmiljøene.

Styringsparameter	Rapportering
Utarbeide Riksantikvarens klimastrategi for kulturmiljøforvaltning, delstrategi 1: Redusere klimagassutslippene. 2: Sikre kulturmiljø i et klima i endring.	Riksantikvarens klimastrategi ble lansert på Arendalsuka 18. august 2021. Klimastrategien er tilgjengelig i både trykket og digital versjon. Den digitale utgaven er også oversatt til engelsk. Klimastrategien er delt i to: <i>Kulturmiljøfeltets bidrag til reduksjon av klimagassutslipp og Kulturmiljøfeltets håndtering av uønskete konsekvenser av klimaendringene</i> . I strategien vektlegges blant annet ombruk av bygninger, energieffektivisering, bærekraftig by- og stedsutvikling, klimatilpasning og risikoreducerende tiltak for kulturmiljø i et klima i endring.
Følge opp handlingsplanen i klimastrategien.	Handlingsplanen for klimastrategien ble iverksatt. Blant tiltakene i 2021 var videreutvikling av Riksantikvarens eksempelsamling med klimaeksempler, dokumentasjon av Taubanestasjonen på Hiorthamn, Svalbard, samt nytt innhold til Riksantikvarens nettsider som omhandler klima og øvrig formidlingsarbeid. Arbeidet med handlingsplaner for 2022–2030 ble påbegynt.

HENNINGSVÆR er et kulturmiljø av nasjonal interesse. Foto Trond A. Isaksen, Riksantikvaren

Mål iii: Et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk

Prioritering nr. 1

Riksantikvarens skal arbeide for en helhetlig og effektiv kulturmiljøforvaltning på alle nivåer (stat, fylke, kommune, eier) for å ta vare på kulturmiljøer.

Samlet vurdering av resultatoppnåelse

Riksantikvaren har i 2021 iverksatt en rekke tiltak for å bidra til en helhetlig og effektiv kulturmiljøforvaltning. Tiltakene omfatter både utvikling av digitale verktøy og etablering av flere digitale møteplasser for målrettede kompetansehevingstiltak og samhandling på tvers i forvaltningen. Riksantikvaren startet høsten 2021 arbeidet med en forbedret rapportering, fra fylkeskommunene og Sametinget, for tilskuddsmidler.

Landskap

Gjennom Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL) og Kulturhistoriske landskap av nasjonale interesse (KULA) arbeider Riksantikvaren for å sikre en god forvaltning av kulturhistorien i landskapet.

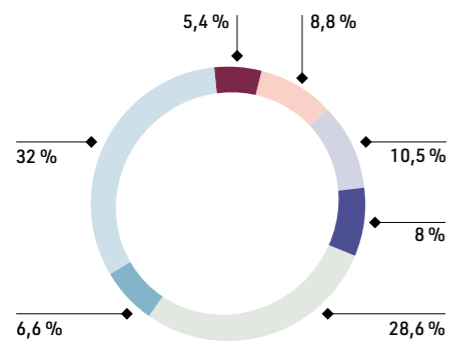
Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL)

UKL er et samarbeid med Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet som favner 46 områder. Satsingen

bidrar til måloppnåelse for alle de tre nasjonale målene. I 2021 er det totale budsjettet 38 millioner kroner i spleiselag mellom Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Satsingen representerer et godt sektorsamarbeid, samhandling med regionalt og lokalt nivå og samarbeid med grunneiere og drivere i områdene. I 2021 ble det bevilget 13,5 millioner kroner til kulturminnetiltak – 32 prosent av totale tilskuddsmidler i satsingen. Også andre tiltakskategorier har positiv effekt for de kulturhistoriske verdiene i området, som beite og landskapsskjøtsel og biologisk mangfold.

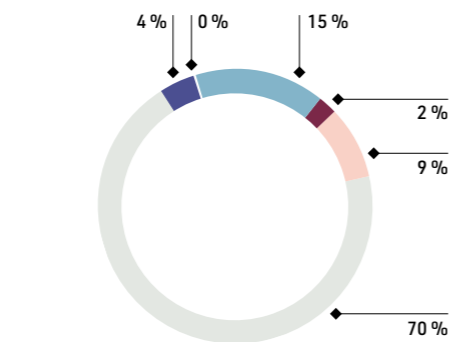
Riksantikvaren har ansvar for årlige nyhetsbrev og etablering av nettside for endringsbilder. Direktoratene leverte 30. mai kommunikasjons- og tiltaksplan for arbeidet med satsingen i perioden 1. juni 2021 til 31. desember 2022. I 2021 ledet Riksantikvaren direktoratenes arbeid med tilråding til departementene om nye områder, basert på *Plan for arbeidet 2020–2025* (2020), og med bistand fra regional landbruks-, natur- og kulturmiljøforvaltning. Rapporten *Nye områder 2022–2023*, <https://ra.brage.unit.no/ra-xmlui/handle/11250/2831801> med tilråding om fem nye utvalgte kulturlandskap, ble levert til departementene 14. oktober 2021. Se også egen årsrapport for satsingen i 2021. <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/filarkiv/arsrapporter>

FIGUR 2 / UTVALGTE KULTURLANDSKAP I JORDBRUKET, TILSAGN 2021

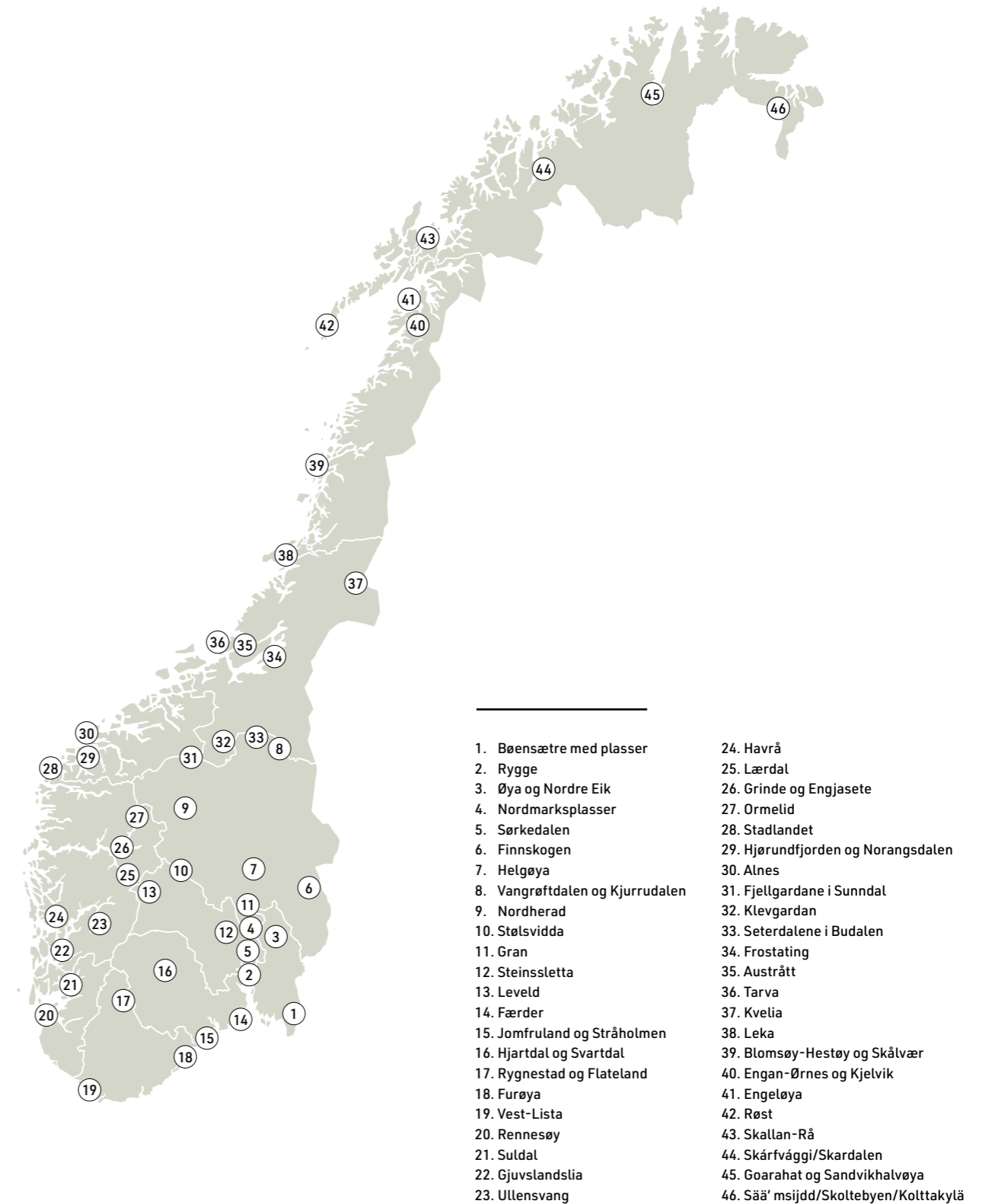
Planlegging, kartlegging og dokumentasjon – kr. 3 727 065,-
 Andre næringsretta tiltak – kr. 4 431 678,-
 Formidling – kr. 3 390 446,-
 Landskapsskjøtsel – kr. 12 084 809,-
 Biologisk mangfold – kr. 2 769 568,-
 Kulturminner og kulturmiljø – kr. 13 496 551,-
 Ferdsl og friluftsliv – kr. 2 294 912,-

FIGUR 3 / KULTURMINNER OG KULTURMILJØ I UTVALGTE KULTURLANDSKAP, TILSAGN I 2021

Steingjerder / skigarder og liknende – kr. 583 671
 Rydningrøyser – kr. 1 700
 Andre tiltak kulturminner og kulturmiljøer – kr. 2 069 935
 Automatisk freda kulturminner – kr. 300 308
 Freda bygninger – kr. 1 157 125
 Verneverdige bygninger – kr. 9 383 811

FIGUR 4 / UTVALGTE KULTURLANDSKAP I JORDBRUKET (UKL)

PRIORITERING NR. 1 / Mål iii

Riksantikvarens skal arbeide for en helhetlig og effektiv kulturmiljøforvaltning på alle nivåer (stat, fylke, kommune, eier) for å ta vare på kulturmiljøer.

Styringsparameter	Rapportering
Arbeidet med å etablere et samlet register (oversikt) for nasjonale interesser knyttet til kulturmiljø og landskap, herunder siste delprosjekt «Register 2» er igangsatt.	<p>Riksantikvaren har startet opp et pilotprosjekt med Vestfold og Telemark fylkeskommune om samlet oversikt over kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse. Det er utarbeidet en felles mal for dette arbeidet. I arbeidet inngår revisjon av NBI-registeret (se egen omtale over), utvelgelse av KULA-områder og flere typer kulturmiljøer.</p> <p>Som en del av den framtidige samla oversikten over kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse, ble det på landskapsnivå arbeidet videre med sikte på ferdigstilling av KULA i alle fylker. I 2021 ble KULA ferdigstilt for Agder, Akershus og Rogaland.</p> <p>En samlet oversikt over kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse vil være ferdigstilt innen utgangen av 2022.</p>
Følge opp og styrke samarbeidet med regionalforvaltningen gjennom å arrangere samarbeidsmøter.	<p>Fagsamling for UKL ble arrangert våren 2021 for regional forvaltning (Statsforvalter, fylkeskommuner og Sametinget) og aktuelle kommuner.</p> <p>Det er gjennomført to regionalledersamlinger for fylkeskommunene og Sametinget, den første i mai 2021, den andre i oktober 2021.</p> <p>Det er etablert faglige fora for de ulike fagområdene der fylkeskommunene og Sametinget har overtatt oppgaver. Dette er en arena med flere møter årlig, som tar opp tema forbundet med forvaltningen av tilskudd og ulike typer kulturminner. Vi ser disse møtene både som et virkemiddel for å bygge kulturminnelaget og bidra til enhetlig praksis, men også for å opprettholde Riksantikvarens egen fagkompetanse.</p> <p>Kurs om grøntanlegg blir arrangert i samarbeid med NMBU (Norges miljø- og biovitenskaplige universitet), som er rettet mot forvaltningen på grunnlag av at fylkeskommunene har overtatt førstelinjeansvar for en rekke grøntanlegg og at dette er et nytt forvaltningsområde.</p> <p>Riksantikvaren har gjennom planarbeid og forvaltning av KULA- og NBI-registrene hatt jevnlig kontakt med fylkeskommunen om forvaltningsspørsmål, veiledning og i forbindelse med å jobbe frem løsninger for innsigelsessaker.</p>
Effektivisere saksbehandlingsprosesser.	<p>Digisak, den digitale tjenesten for søknader og saksbehandling i kulturmiljøforvaltningen, har blitt videreutviklet i 2021 og har forenklet og effektivisert saksbehandlingsprosesser ytterligere. I 2021 lanserte Riksantikvaren ny løsning for søknad og saksbehandling av dispensasjoner etter kulturminneloven § 8, 1. ledd.</p> <p>Riksantikvaren har analysert prosessen for behandling av søknader knyttet til finnerlønn for å identifisere hvor denne kan forbedres og effektiviseres. Det er utarbeidet en handlingsplan for metallsøk og finnerlønn, tiltak har blitt identifisert og er under implementering.</p>
Utvikle nødvendige retningslinjer og veiledningsmateriell.	Arbeidet pågår i henhold til planen.

Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA)

KULA er Riksantikvarens register over kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse. Registeret er et verktøy for kommuner, fylkeskommuner og relevante sektorer slik at de kan ivareta viktige land-

skapsverdier i sin planlegging. Det arbeides fylkesvis med sikte på et landsomfattende register. I 2021 er registeret ferdigstilt for områdene Agder, Akershus og Rogaland. Rapporten for Oppland har vært på høring.

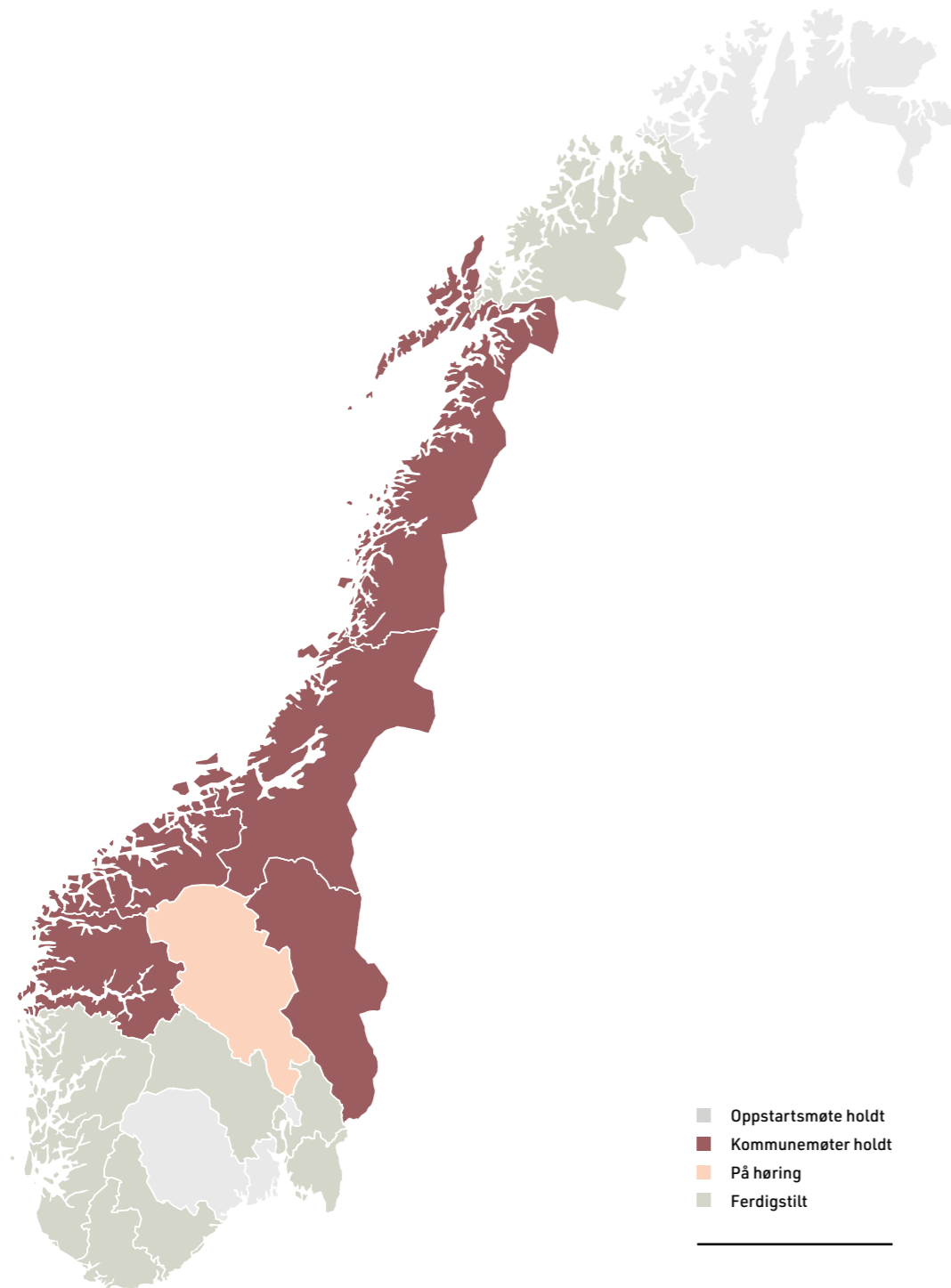

↑ **GOARAHAT OG SANDVIKHALVØYA** ligger i et sjøsamisk område der bosetningsspør går over 10 000 år tilbake i tid. Foto: Oskar Puschmann, NIBIO / Riksantikvaren

→ **NMBU**, et grøntanlegg som er et eksempel på arealbruk og skjøtsel. Foto: May Britt Håbjørg, Riksantikvaren

FIGUR 5 / STATUS FOR ARBEIDET MED KULTURHISTORISKE LANDSKAP AV NASJONAL INTERESSE (KULA)

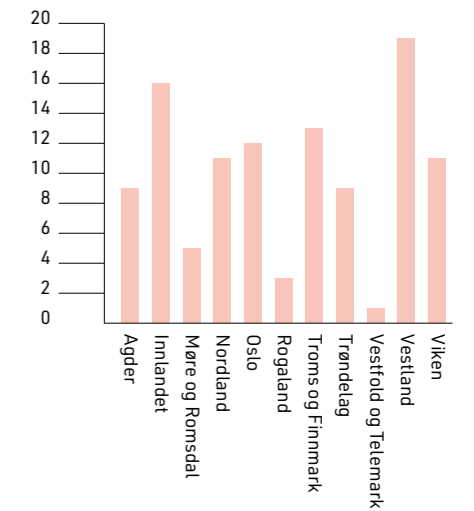
Fredningsarbeidet

Riksantikvaren følger opp fredningsstrategien for kulturmiljøforvaltningen. Vi jobber systematisk med å ferdigstille fredningssaker og for å nå målene om et mer representativt utvalg av fredede kulturminner gjennom strategiens ti prioriterte temaer.

I 2021 gjennomførte vi en særskilt satsing på kulturminner etter den jødiske befolkningen i Norge. Sammen med representanter for den jødiske minoriteten, kompetansemiljøer og fylkeskommunene har spor etter jødernes mangfoldige historie over hele landet blitt kartlagt. Vi har identifisert et utvalg for fredning, slik at spor etter den jødiske minoritetens næringsvirksomhet, religiøse liv, fritid og ikke minst historiene fra forfølgelse og deportasjon under andre verdenskrig ivaretas.

Per 31.12.2021 har fylkeskommunene og Riksantikvaren til sammen 103 fredningssaker i prosess. I 2021 ble 12 fredninger vedtatt.

FIGUR 6 / PÅGÅENDE FREDNINGSSAKER ETTER FYLKE

DET JØDISKE SAMFUNN og synagoge i Trondheim. Foto: Øystein Hagland, Riksantikvaren

Bevaringsprogrammene – Tilskuddsforvaltning og tilskudd til fylkeskommunene og Sametinget

Riksantikvarens bevaringsprogrammer hadde opprinnelig varighet til 2020. Foreløpig er ingen bevaringsprogrammer faset ut. Dette er en midlertidig ordning inntil nye bevaringsstrategier trer i kraft. Det ble i 2021 utarbeidet tilskuddsforskrifter som fastsetter rammebetingelser og vilkår for tildeling av midler fra postene. I 2021 overtok fylkeskommunene og Sametinget forvaltningsansvaret for følgende tilskuddsposter og -ordninger i tillegg til post 71 Tilskudd til fredete kulturminner i privat eie:

- Post 72 Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner
- Post 73 Tilskudd til konservering av ruiner fra middelalderen
- Post 73 Tilskudd til istandsetting av fredete middelalderhus fra før 1537
- Post 73 Tilskudd til brannsikring tette trehusområder
- Post 74 Tilskudd til fartøyvern

I 2021 har Riksantikvaren jobbet med implementeringen av nye tilskuddsforskrifter og med å etablere en jevnlig dialog med de enkelte fylkeskommunene. Dette styrker grunnlaget for en mer enhetlig og forutsigbar forvaltning.

Fylkeskommunene har signalisert utfordringer knyttet til oppfølging og gjennomføring av prosjekter som følge av koronasituasjonen, og til konsekvenser av økte materialpriser. Andre innmeldte utfordringer er knyttet til forsikring av fredete kulturminner og til behov for støtte til klimatiltak. Behov for overgangsordninger har blitt signalisert for enkelte fagområder og tilskuddsposter. Tilskuddsposten dekker om lag 30 prosent av innkomne søknader. Den lave dekningsgraden kan være utfordrende for måloppnåelse på området.

Riksantikvarens oppfølging av tilskudd er i stor grad samlet og standardisert under tilskudds-koordinator, og i et tilskudds- og tilsynsteam. Teamet arbeider løpende med å forberede og effektivisere Riksantikvarens tilskuddsforvaltning, herunder også dialogen med regionalforvaltningen og Sametinget knyttet til søknad, rapportering og generell veiledning innenfor tilskuddsområdet.

Tabellene som følger viser tilskuddsfordelingen for de enkelte tilskuddspostene. Tabell 3 og 4 gir en oversikt over de rammetilskuddene Riksantikvaren gir til fylkeskommuner og Sametinget innenfor de postene der regionalforvaltningen selv prioriterer og tildeler midler videre til kulturminnernes eiere.

Riksantikvaren fikk inn søknader fra fylkeskommunene og Sametinget på post 71, 72, 73 og 74 for i overkant av 711 millioner kroner. Det var totalt 326 millioner kroner inkludert tilsagn for 2022 tilgjengelig til fordeling i 2021. Søknader på post 71 fredete bygninger i privat eie og post 74 fartøyvern utgjorde hovedtyngden av søknadene.

I 2021 har Riksantikvaren jobbet med implementeringen av nye tilskuddsforskrifter og med å etablere en jevnlig dialog med de enkelte fylkeskommunene.

TABELL 3 / OVERSIKT OVER SØKNADER OG SØKNADSSUM INN TIL FYLKESKOMMUNENE OG SAMETINGET, OG FRA FYLKESKOMMUNENE OG SAMETINGET TIL RIKSANTIKVAREN, MED SAMLET BEVILGNING FRA RIKSANTIKVAREN, FORDELT PÅ TILSKUDDSPOSTER OG -ORDNINGER.

Tilskuddspost og -ordning	Totalt antall søknader inn til fk/St	Søknadssum til fk/St totalt (i kroner)	Antall søknader fra fk/St til Riksantikvaren	Søknadssum til Riksantikvaren totalt (i kroner)	Bevilget fra Riksantikvaren totalt (i kroner)
Post 71 – fredete bygninger i privat eie	545	344 398 734	12	340 412 050	153 625 000
Post 72 – tekniske og industrielle kulturminner	56	150 356 741	10	138 753 510	57 992 970
Post 73 – konservering av ruiner fra middelalderen	8	12 321 750	4	12 661 750	10 000 000
Post 73 – istandsetting av middelalderhus fra før 1537	22	9 302 610	7	13 015 000	7 000 000
Post 73 – brannsikring av tette trehusområder	25	14 420 074	10	14 203 864	8 000 000
Post 74 – fartøyvern	141	233 803 946	12	192 875 771	72 226 625
Totalt		764 603 855		711 921 945	308 844 595

TABELL 4 / OVERSIKT OVER TILSKUDD TIL FYLKESKOMMUNENE OG SAMETINGET, FORDELT PÅ TILSKUDDSPOSTER OG -ORDNINGER.

	Post 71 FRIP	Post 72 TIK	Post 73 Ruiner	Post 73 Middelalderhus	Post 73 Brannsikring	Post 74 Fartøy	Totalt
Agder	7 750 000	9 940 000	-	1 000 000	1 077 000	2 350 000	22 117 000
Innlandet	27 000 000	9 600 000	2 000 000	360 000	1 715 000	6 045 000	46 720 000
Møre og Romsdal				50 000	850 000	3 900 000	9 950 000
Nordland	14 000 000	2 300 000	-	-	900 000	4 600 000	21 800 000
Oslo	2 625 000	-	400 000	450 000	-	2 000 000	5 475 000
Rogaland*	4 750 000	900 000	-	50 000	218 000	15 043 000	20 961 000
Troms og Finnmark	10 250 000	900 000	-	-	400 000	8 000 000	19 550 000
Sametinget	6 000 000	-	-	-	-	-	6 000 000
Trøndelag	14 000 000	3 500 000	3 800 000	-	1 640 000	5 614 625	28 554 625
Vestfold og Telemark	17 000 000	10 000 000	-	3 700 000	-	6 650 000	37 350 000
Vestland	22 750 000	10 050 000	3 800 000	1 500 000	600 000	14 366 000	53 066 000
Viken	25 250 000	9 902 970	0	750 000	600 000	3 658 000	40 160 970

Ekstrabevilgning på 2 000 000 kroner dekket av overførte midler (ubundet rest fra tidligere budsjettår)

** Bevilget fra overførte midler (ubundet rest fra tidligere budsjettår), i ekstraordinær søknadsfrist som overgangsordning fra løpende søknadsfrist til fast.

↑ **HALDENKANALEN**
- tekniske og industrielle kulturminner (TIK) ved Haldenkanalen, i bevaringsprogrammene.
Foto: Anke Loska, Riksantikvaren

← **BERGKUNSTEN I KÅFJORD** ved Alta er også en del av verdensarvområdet.
Foto: Line Bårdseng, Riksantikvaren

Tilskudsarbeidet i 2021 – tilskudd til fylkeskommuner og Sametinget

Tilskudd til fredete bygninger i privat eie (FRIP) – post 71
Tilstandsgrader og omfanget av fredete kulturminner og kulturmiljø innenfor tilskuddspostens formål ble lagt til grunn for prioritering. Det ble også gitt støtte til arbeid med å redusere etterslepet på tilstandsregistrering og oppdatering av tilstandsdata. Ved fordelingen av tilskudd i 2021, ble det også lagt vekt på å stimulere eierinteresse og kompetanse innenfor bygningsvern. Sametinget fikk støtte til en innsats for å øke kjennskapen til virkemidler blant eiere, og for å utvikle kompetansen innenfor samisk bygningsvern. Dette bidro til å muliggjøre oppstart av en satsing på samisk bygningsvern.

Tilskuddsordning for tekniske og industrielle kulturminner – post 72

Utfordringene knyttet til tilskuddsordningen for tekniske og industrielle kulturminner handler om store istandsettings- og vedlikeholdsbehov, særlig ved de 15 anleggene i bevaringsprogrammet. For kulturmiljøforvaltningen er manglende tilstandsregistreringer og tilgjengelig informasjon i databasen Askeladden en utfordring. Dette er særlig tydelig etter at tilskuddsordningen ble overført til fylkeskommunene fra 2020. Ved fordelingen av tilskudd ble det lagt vekt på å nå målet i bevaringsprogrammet, og sikre forutsigbare rammer for ordningen med tilskudd til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) ved de 15 prioriterte anleggene. Riksantikvaren prioriterte særlig innsats i to fylker, Innlandet og Vestland. Bakgrunnen er de store og til dels kritiske behovene ved Odda smelteverk og Klevfos Cellulose- og papirfabrik.

Tilskudd til automatisk fredete middelalderbygninger fra før 1537 – post 73

Middelalderbygninger i tre er en del av en unik kulturarv i tre i Norge. Regionalforvaltningen overtok forvaltningsansvaret for tilskuddsordningen i 2021. Det er et mål å gjøre denne ordningen bedre kjent blant eiere av middelalderbygninger. Tilgang på relevant håndverkkompetanse og riktige materialer for å ta vare på middelalderbygningene er en utfordring. Riksantikvaren bevilget i 2021 tilskudd til etablering av materiallagre i to fylker.

Tilskudd til brannsikring av verneverdige trehusmiljøer – post 73

2021 var det første året fylkeskommunene har forvaltningsansvaret for tilskuddsordningen. Riksantikvaren har derfor vært opptatt av å gjøre en fordeling som sikrer at fylkeskommunene har midler til aktivt å følge opp feltet. Som følge av dette har Riksantikvaren prioritert tilskudd til alle fylker som har fått søknader som faller innenfor kriteriene for hva det kan gis tilskudd til fra posten, og særlig til utarbeidelse av nye brannsikringsplaner. Riksantikvaren har i løpet av året hatt flere samlinger for fylkeskommunen om brannsikring av tette trehusmiljø. Vi har også utarbeidet en veileder for bybrannsikring.

Tilskudd til konservering av middelalderruiner – post 73

Tildelingene er i all hovedsak gjort til prosjekter som følges opp av regionalforvaltningen. Det er også aktive restaureringsprosjekter for ruiner i middelalderbyene, som forvaltes av Riksantikvaren. Det pågår fortsatt konservering av store anlegg påbegynt i Riksantikvarens ruinprosjekt (2006–2020). Prosjektene er omfattende og tidkrevende. Et omfattende prosjekt – konserveringen av Holla kirkeruin i Nome kommune – ble ferdigstilt.

Tilskudd til fartøyvern – post 74

Riksantikvaren har gjennom 2021 prioritert å følge opp regionalforvaltningen med et kompetanseoverføringsopplegg om fartøyvern. Dette har som mål å styrke regionalforvaltningens kompetanse på feltet, og dermed også gjøre tilskuddsforvaltningen god. Oppgaveoverføringen har ført til økt regionalt engasjement for fartøyene, men det har også blitt pekt på at overføringen av ansvaret for post 74 til fylkeskommunene har gitt noe større uforutsigbarhet både for fartøyeier- og fartøyvernsentrene. Se del 3.2, nasjonalt mål i., prioritering nr. 2.

Tilskuddsposter Riksantikvaren forvalter

Riksantikvaren forvalter selv flere tilskuddsposter, innenfor arkeologi, på kirkefeltet, fagutvikling fartøyvern, verdiskaping og verdensarv.

Fra post 70 (tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner) ble det utbetalt kroner 58 483 013 i 2021.

Tilskudd forvaltet av Riksantikvaren – post 70

Post 70 omfatter tilskudd både til lovpålagte oppgaver og til søkbare ordninger, herunder også to bevaringsprogram (BARK og BERG). Søkere og tilskuddsmottakere er privatpersoner, grunneiere, private tiltakshavere (herunder firmaer, organisasjoner og stiftelser), forvaltningsmuseene og NIKU, fylkeskommuner og Sametinget. I enkelte tilfeller er det også gitt tilskudd til både offentlige selskaper og kommuner. De siste årene har vi sett en sterk økning av søknader om tilskudd til de lovpålagte oppgavene – tilskudd til arkeologiske undersøkelser i forbindelse med mindre, private tiltak og tilskudd til arkeologiske undersøkelser fordi det foreligger særlige grunner.

Sikring av stavkirkene – post 73

Riksantikvaren har et overordnet ansvar for brannsikring av stavkirkene. Arbeidet skjer i tett samarbeid med eiere og brannrådgivere. Hovedmålet er tilfredsstillende slokkeanlegg innvendig og utvendig ved alle kirkene. Drift og vedlikehold av sikringsanleggene omfatter blant annet løpende periodiske kontroller, aksjon ved alarmer, reparasjoner og service. I 2021 har

det vært arbeidet med videoovervåking, forbedring av slukkevannforsyning og forberedelser for nye slukkeanlegg i to av kirkene.

Konservering – post 73

Formålet med tilskuddsordningen er å sikre bevaring, istandsetting og konservering av kirkekunst som unik kilde til bygningshistorien, kunsthistorien og religionshistorien i Norge. Tilskuddsordningen skal sikre kildematerialet og bidra til bærekraftig bruk og formidling av historien som disse kulturminnene og kulturmiljøene forteller. Ved fordeling av tilskuddene ble kunstens verdi, alder og tilstand vurdert. Det ble i 2021 gitt tilskudd til 15 prosjekter. Det arbeides med å gjøre ordningen mer synlig, slik at flere kirkeiere kan benytte seg av denne tilskuddsposten.

Fagutvikling i fartøyvernet – post 75

Fra post 75 gis tilskudd til fagutvikling i fartøyvernet. Fra posten ble det fordelt tilskudd til tiltak som bidrar til styrket fagutvikling – i all hovedsak til de tre nasjonale fartøyvernsentrene. Som tidligere omtalt, gjennomførte Riksantikvaren en utredning av organisering og drift av fartøyvernsentrene. Se 3.2, nasjonalt mål i. prioritering nr. 2.

TABELL 5 / POST 70 TILSKUDD FORVALTET AV RIKSANTIKVAREN

Tilskuddsordning post 70	Tilskudd i kroner
Tilskudd til arkeologiske undersøkelser i forbindelse med mindre, private tiltak	14 988 960
Tilskudd til arkeologiske undersøkelser fordi det foreligger særlige grunner	10 601 645
Bevaringsprogrammet for bergkunst (BERG)	3 027 422
Bevaringsprogrammet for arkeologiske kulturminner (BARK)	1 089 180
Tilskudd til sikring av arkeologiske kulturminner	2 815 982
Tilskudd til myndighetsutøvelse ved sjøfartsmuseene	6 442 091
Tilskudd til myndighetsutøvelse ved de arkeologiske landsdelsmuseene	513 483
Tilskudd til utgravingen av Gjellestadskipet	17 900 000
Finnerlønn	1 104 250
	58 483 013

↑

ANNA AF SAND er en hardangerjakt, eid av Stavanger maritime museum. Anna er en av verdens eldste jakter som fortsatt er i bruk. Foto: Erik Småland, Riksantikvaren

↑ **RINGNES GÅRD**, istandsatt middelalderloft og bur, i bevaringsprogrammene. Foto: Trond A. Isaksen, Riksantikvaren

← **MUNKEBY KLOSTERRUIN**, i bevaringsprogrammene. Foto: Trond A. Isaksen, Riksantikvaren

Tilskudd til verdensarv – post 79

Post 79, tilskudd til verdensarv, ble i 2021 besluttet overført til fylkeskommunene som førstelinjeinstans. Endringen ble innført i forbindelse med at forskrifter til tilskuddspostene ble vedtatt med virkning fra 1. september 2021. Riksantikvaren bevilget selv midler fra post 79 i 2021 ettersom fordelingen ble gjort før endringen trådte i kraft. Fra post 79 ble det bevilget totalt kroner 66 825 000, fordelt på de ulike verdensarvområdene samt til Norges verdensarv slik det framgår av tabellen under.

Verdiskapingsarbeidet – post 77

Gjennom verdiskapingsarbeidet og forvaltning av tilskuddspost 77 støtter Riksantikvaren utviklingsarbeid som tar i bruk kulturmiljø som ressurs for næring, lokalsamfunn, mobilisering og omstilling. Handlingsplanen for 2021–22 innebærer fornyet innsats og reseting av verdiskapingsarbeidet. Planen skal tydeliggjøre kulturmiljø som innsatsfaktor i den regionale samfunnsutviklerollen, gjennom dialog med fylkeskommunene og Sametinget og koordinering med andre sektorer. Posten vektlegger kunnskapsutvikling, læring og formidling. Tilskudd over post 77 skal også bidra til pilotprosjekter i tilknytning til oppfølging av de nye nasjonale målene.

Ved inngangen til 2021 var det aktivitet i 21 verdiskapingsprosjekter. De to siste åra har det vært nedgang i antallet søknader. Vi antar at dette kan tilskrives koronasituasjonen, men også at fylkeskommunene inkludert regional kulturmiljøforvaltning har brukt mye ressurser på konsolidering, sammenføring og nye oppgaver. Det vil kreve systematisk innsats over flere år for å løfte kulturmiljø som en integrert innsatsfaktor i lokal og regional utvikling i tråd med ambisjonene i regionreformen.

Handlingsplanen for 2021–22 innebærer fornyet innsats og reseting av verdiskapingsarbeidet.

TABELL 6 / TILSKUDD TIL VERDENSARV

Verdensarvområde	Fylker	Total bevilgning 2021
Bergkunsten i Alta	Troms og Finnmark	4 700 000
Bryggen i Bergen	Vestland	18 750 000
Rjukan-Notodden industriarv	Vestfold og Telemark	15 500 000
Røros bergstad og Circumferensen	Trøndelag, Innlandet	11 560 000
Struves meridianbue	Troms og Finnmark	2 100 000
Urnes stavkirke	Vestland	1 500 000
Vegaøyen	Nordland	5 265 000
Vestnorsk fjordlandskap	Vestland, Møre og Romsdal	5 300 000
Norges verdensarv		2 150 000
Totalt		66 825 000

Samlet vurdering av resultatoppnåelse

Tilskuddspostene er et av kulturmiljøforvaltningens viktigste virkemidler for å nå nasjonale målsettinger. Effektene som oppnås er store både for bevaring av de enkelte kulturminnene, men også som bidrag til verdiskaping og utvikling. Det pågår til enhver tid en rekke store istandsettingsprosjekter på fredete bygg og anlegg og fartøy, som bidrar til verdiskaping i byggebransjen og kompetanseheving innen håndverksfag. Kulturminner og kulturmiljøer er også sentrale ressurser for verdiskaping i reiselivsnæringen og som grunnlag for produktutvikling i opplevelsesproduksjon. Det har blitt gjennomført store endringer i tilskuddsforvaltningen som følge av oppgaveoverføringen i 2020. Fylkeskommuner og Sametinget fordeler nå størstedelen av tilskuddene, og det er dermed en styrket nærhet mellom tilskuddsforvalter og bruker. Vi forventer at dette på sikt vil få god effekt med hensyn til styrket regional forankring for både fagfelt og for en økt oppmerksomhet om kulturminnernes bidrag til regional utvikling. Det er opprettet tett dialog med regional kulturmiljøforvaltning og Sametinget om videre utvikling på tilskuddsfeltet.

Prioritering nr. 2

Følge opp Sametingets forvaltning av automatisk fredete samiske bygninger og gjøre prioriteringer på strategisk nivå.

PRIORITERING NR. 2 / Mål iii

Følge opp Sametingets forvaltning av automatisk fredete samiske bygninger og gjøre prioriteringer på strategisk nivå.

Styringsparameter	Rapportering
Antall istandsatte automatisk fredete samiske bygninger.	Riksantikvaren har sett at Sametinget har en stor andel ufordelte midler. For å få omsatt disse har vi åpnet for at det over en toårsperiode fra 2021 kan brukes inntil 15 prosent til administrative kostnader i forbindelse med tilskudsarbeidet.
Bidra i arbeidet med forvaltningsplan for automatisk fredete bygninger.	Arbeidet med forvaltningsplan er ikke igangsatt. Riksantikvaren avventer initiativ fra Sametinget.

Samlet vurdering av resultatoppnåelse

Riksantikvarens rolle her er å bistå Sametinget der de har behov for assistanse fra direktoratet. Måloppnåelsen er helt avhengig av innsatsen fra Sametinget. For å øke antall prosjekter knyttet til istandsetting av fredete samiske bygninger har vi åpnet for at deler av tilskuddet kan brukes til prosjektledelse/administrativt arbeid. Dette er særlig viktig i fasen etter at fredningsprosjektet er gjennomført. Det er lav fremdrift i tiltakene, og målsettingen er ikke nådd.

Effektene som oppnås er store både for bevaring av de enkelte kulturminnene, men også som bidrag til verdiskaping og utvikling.

MASI LUODIKCOHKA, posthytta i Kautokeino er en av de registrerte samiske bygningene. Foto: Ingegerd Holand, Riksantikvaren

3.2.2 RESULTATOMRÅDE POLAROMRÅDENE

Overordnet rapportering

I 2021 har Riksantikvaren bidratt til oppstart av arbeidet med revisjon av kulturminneplanen for Svalbard og har gjennomført arbeidet med utvikling av nye indikatorer for miljømål 6.2. Indikatorene måler utvikling for de 100 prioriterte kulturmiljøene når det gjelder kunnskapsgrunnlag, antall utførte tilsyn og andel som går tapt. Indikatorene ble godkjent av Klima- og miljødepartementet, med publiseringsfrist på Miljøstatus.no i juni 2022.

Arbeidet med oppryddingen i Svea er i rute i henhold til avslutningsplanen.

Et viktig bidrag til å sikre prioriterte kulturminner og kulturmiljøer med utgangspunkt i kulturminneplan for Svalbard var Riksantikvarens arbeid med dokumentasjon av Taubanestasjonen på Hiorthhamn som del av arbeidet med handlingsplanen i klimastrategien.

6.1 Omfanget av villmarkspregete områder på Svalbard skal opprettholdes, og naturmangfoldet bevarer tilnærmet upåvirket av lokal aktivitet.

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/polaromradene/miljomal-6.1/>

6.2 De 100 viktigste kulturminnene og kulturmiljøene på Svalbard skal sikres gjennom forutsigbar og langsiktig forvaltning

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/polaromradene/miljomal-6.2/>

6.3 Negativ menneskelig påvirkning og risiko for påvirkning på miljøet i polarområdene skal reduseres.

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/polaromradene/miljomal-6.3/>

Prioritering nr. 1

- Bistå Sysselmannen på Svalbard i å sikre prioriterte kulturminner og kulturmiljøer med utgangspunkt i kulturminneplan for Svalbard 2013–2023.
- Riksantikvaren skal følge opp bestemmelsene om opprydding i Svea.

Samlet vurdering av resultatoppnåelse

Arbeidet med Svea pågår og er i rute i henhold til plan.

Prioritering nr. 2

I samarbeid med Sysselmannen bidra i utviklingen av indikatorer for det nasjonale målet for kulturminner og kulturmiljøer på Svalbard. Det må utarbeides velegnete og målbare indikatorer som ligger på samme nivå og som kan sees i sammenheng med indikatorene til mål 6.1 og 6.3.

Samlet vurdering av resultatoppnåelse

Arbeidet pågår og er i rute i henhold til plan. Indikatorene måler utvikling for de 100 prioriterte kulturmiljøene på Svalbard når det gjelder kunnskapsgrunnlag, antall utførte tilsyn og andel som går tapt. Til sammen utgjør dette mål for en forutsigbar og langsiktig forvaltning av disse kulturmiljøene. Første rapportering av indikatorene vil skje før sommeren 2022.

I 2021 har Riksantikvaren bidratt til oppstart av arbeidet med revisjon av kulturminneplanen for Svalbard og har gjennomført arbeidet med utvikling av nye indikatorer for miljømål 6.2

← **TAUBANESTASJONEN**
i Hiorthhamn på Svalbard. Foto: Jostein Gundersen, Riksantikvaren

PRIORITERING NR. 1

- Bistå Sysselmannen på Svalbard i å sikre prioriterte kulturminner og kulturmiljøer med utgangspunkt i kulturminneplan for Svalbard 2013–2023.
- Riksantikvaren skal følge opp bestemmelsene om opprydding i Svea.

Styringsparameter	Rapportering
Følge oppryddingsarbeidet gjennom miljømyndighetenes ressursgruppe, og veilede og beslutte etter behov i tråd med avslutningsplanen.	Pågående arbeid, er i rute i henhold til tidsplan

PRIORITERING NR. 2

I samarbeid med Sysselmannen bidra i utviklingen av indikatorer for det nasjonale målet for kulturminner og kulturmiljøer på Svalbard. Det må utarbeides velegnete og målbare indikatorer som ligger på samme nivå og som kan sees i sammenheng med indikatorene til mål 6.1 og 6.3.

Styringsparameter	Rapportering
Utvikle nye indikatorer for miljømål 6.2 innen fristen 15.12. 2021.	Riksantikvaren har sammen med Sysselmesteren utarbeidet et sett nye indikatorer for miljøovervåking av kulturminner og kulturmiljøer på Svalbard. Arbeid er gjennomført etter plan.

3.2.3 OPPGAVER PÅ TVERS AV RESULTATOMRÅDENE

Resultatområde internasjonalt – Verdensarv

Prioritering nr. 1

Gjennom det norske medlemskapet i verdensarvkomiteén (2017–2021) bidra til en global implementering av verdensarvkonvensjonen.

Samlet vurdering av resultatoppnåelse

Verdensarvkomiteémøtet i 2021 (44COM) ble preget av at de aller fleste beslutninger avvek fra forslag til vedtak, det vil si rådene fra Unescos rådgivende organer. Møtet ble også preget av at mange land hadde forhandlet posisjoner før møtets behandling av sakene. Under møtet var Norge derfor alene i flere saker med faglig baserte standpunkt. Norges strategi var i de aller fleste sakene å inngå i konsensusvedtak, men å arbeide for at oppfølgingstiltak beskrevet i evalueringen fra rådgivende organer, ble skrevet inn i vedtakene. Denne strategien lyktes vi i stor grad med. Norge la stor vekt på å anerkjenne de enkelte statsparters arbeid på og med verdensarvstedene, både når det gjaldt farelistesaker og nominasjoner.

Norge fikk mange tilbakemeldinger fra observatørland, Verdensarvsenteret, de rådgivende fagorganene og NGO-er (ikke-statlige organisasjoner) med ros og støtte for den konsistente, faglige linjen. Norge fikk også oppmerksomhet for sitt arbeid og sine posisjoner i nasjonal og internasjonal presse. Riksantikvaren og Miljødirektoratet leverte en evaluering av samtlige fire år i verdensarvkomiteén til Klima- og miljødepartementet 14. januar 2022.

Prioritering nr. 2

Koordinere og ivareta faglig ansvar for oppfølgingen av de norske verdensarvområdene og sørge for at verdensarvpolitikken gjennomføres i tråd med prioriteringene i stortingsmeldingen. Riksantikvaren har det koordinerende ansvaret.

↓ **KJERKGATA I RØROS.** Røros bergstad, på Unescos verdensarvliste. Foto: Trond A. Isaksen, Riksantikvaren

PRIORITERING NR. 1

Gjennom det norske medlemskapet i verdensarvkomiteén (2017–2021) bidra til en global implementering av verdensarvkonvensjonen.

Styringsparameter	Rapportering
Norske bidrag i verdensarvkomiteén er basert på kultur- og naturfaglige vurderinger.	Norges posisjoner var basert på faglige vurderinger. Komiteéns vedtak var i de fleste tilfeller i strid med faglige tilrådninger og norsk posisjon. 44COM hadde større sprik mellom fag og vedtak enn tidligere.
Bidrag er gitt for å fremme god forvaltning av verdensarven.	I saker om status for verdensarvområdene sluttet Norge seg til de faglige tilrådningene om oppfølgingstiltak hos statsparten. Vedtakene ble gjennomgående mindre forpliktende for statsparten. Norge fikk endret en rekke vedtak i faglig retning under behandlingen av de enkelte sakene.
Bidrag er gitt til at verdensarvlisten blir mer representativ.	Under 44COM ble svært mange områder innskrevet til tross for at de etter faglige tilrådninger og Norges vurdering ikke kvalifiserte. Listen ble ikke mer representativ.
Bidrag til videreutvikling av nominasjonsreformen er gitt.	Reformen er innarbeidet i Operational Guidelines og Preliminary Assessment og ble vedtatt under 44COM. Rammer for budsjettmessig oppfølging ble vedtatt. Reformen trer gradvis i kraft høsten 2023 og skal være fullt implementert i 2026. Norge bidro i 2021 med ekstra midler (300 000 kroner) til implementeringen.
Bistandsmidlene er brukt i tråd med Norges mål.	Ja.

PRIORITERING NR. 2

Koordinere og ivareta faglig ansvar for oppfølgingen av de norske verdensarvområdene og sørge for at verdensarvpolitikken gjennomføres i tråd med prioriteringene i stortingsmeldingen. Riksantikvaren har det koordinerende ansvaret.

Styringsparameter	Rapportering
Verdensarvområdene har oppdaterte forvaltningsplaner.	Forvaltningsplanene for Struve, Alta, Vegaøyen, Rjukan-Notodden og Røros bergstad og Circumferensen er oppdaterte. For Bryggen ble planen vedtatt i verdensarvrådet i 2021. For Rjukan-Notodden planlegges ny rullering i 2023. Forvaltningsplan for Urnes er forsinket med forventet oppstart i 2022. Revidert forvaltningsplan (2008) for Vestnorsk fjordlandskapet delområde Nærøfjorden forventes på høring høsten 2022. Arbeidet med å revidere forvaltningsplanen for delområdet Geiranger i Vestnorsk fjordlandskap vil starte i 2022.
Konsekvensutredninger der planer og tiltak berører norske verdensarvområder og verdensarvverdier er gjennomført og tatt hensyn til når vedtak fattes.	Gjennom World Heritage Leadership-programmet utarbeides ny veileder for konsekvensutredning for verdensarv (KUVA). Metodikken skal brukes i alle konsekvensutredninger i verdensarvområder der tiltak kan ha virkning på verdensarvverdiene. Likeledes blir veileder fra Miljødirektoratet, Konsekvensutredninger for klima og miljø (M-1941) lagt til grunn for konsekvensutredninger. I 2021 er arbeidet med KUVA for Bryggen i Bergen (bybane) og Vegaøyen (akvakultur) videreført, og utredningene skal bli ferdige i 2022. Det planlegges KUVA for ny E134 gjennom Notodden. Konsekvensutredning for Bergkunsten i Alta og Struves Meridianbue i Hammerfest er under utarbeidelse. Riksantikvaren og Miljødirektoratet tok i 2021 initiativ overfor kommuner, fylkeskommuner, med flere, til å utvikle og gjøre kjent arbeidet med konsekvensutredninger i verdensarvområder, herunder å gjøre kjent den internasjonale veilederen og tilpasse metodikken til det norske systemet for konsekvensutredning. Dette videreføres i 2022.

Samlet vurdering av resultatoppnåelse

Verdensarvpolitikken ligger til grunn for Riksantikvarens prioriteringer og aktiviteter knyttet til de norske verdensarvområdene. Koronasituasjonen hadde stor påvirkning på aktivitetene og fremdriften for ulike initiativ i 2021. Vi har hatt god kontakt med verdensarvområdene, men viktige prosesser har blitt utsatt eller forsinket. Det gjelder blant annet arbeid med forvaltningsplaner og buffersoner. Den norske verdensarvkonferansen (verdensarvforum) ble gjennomført i Geiranger i september 2021. Den nordiske verdensarvkonferansen er utsatt til 2022. Kurs om konsekvensutredning for verdensarv (KUVA) måtte utsettes til 2022. For å forebygge klimaskader i verdensarvområdene ble det gjennomført en workshop i Climate Vulnerability Index med digital sesjon i desember 2021, som følges opp med en fysisk samling på Vega i april 2022.

Det faglige ansvaret for oppfølging av verdensarvområdene er ivaretatt gjennom oppdatering av forvaltningsplaner og tilrettelegging for økt kompetanse om konsekvensutredninger i verdensarvområder. Hensikten er å bidra til at verdensarvverdier blir tatt hensyn til når vedtak fattes.

Resultatområde internasjonalt – EØS-midlene

Riksantikvaren er programpartner i syv programmer under EØS-midlene i perioden 2014–2021. I praksis varer perioden til april 2024 for prosjektene, og til april 2025 for bilaterale midler, som blant annet Riksantikvaren kan benytte seg av. Rollen som programpartner innebærer å delta i utformingen av

programmene som omhandler kulturarv. Riksantikvaren informerer også om midlene til norsk kulturarvsektor og bistår og veileder norske aktører som deltar i prosjektsamarbeid.

Pandemien gjorde at 2021 ble nok et vanskelig år for internasjonalt samarbeid, men arbeidet med EØS-midlene har likevel hatt ganske god fremdrift. Kulturprogrammene i alle våre syv samarbeidsland har nå valgt ut prosjekter for finansiering – Estland, Litauen, Polen, Portugal, Romania, Slovakia og Tsjekkia. Så mange som 79 prosjekter har norsk partner. De norske partnerne vil bidra med sin kunnskap i prosjektene i mottakerlandene, og ta med seg kunnskap, erfaringer og inspirasjon hjem til Norge.

Prosjekter hadde oppstart i alle samarbeidslandene våre, men som regel uten at det var mulig for norske partnere å reise og delta fysisk på aktiviteter. Noen prosjektpartnere kunne imidlertid møtes i den korte perioden med gjenåpning på høsten. I Litauen er kreativ stedsutvikling med utgangspunkt i kulturmiljø tema for utlysningen. *Nabolagshager* er partner i et prosjekt i byen Panevėžys, hvor et kulturmiljø med park og herskapshus skal fylles med liv. Den litauiske partneren reiste på studiebesøk til Oslo i november 2021 og utvekslet erfaring med metoder for stedsutvikling. Arkitektfirmaet *Biotope AS* reiste til byen Kintai og holdt foredrag på en workshop om stedsutvikling, hvor det er planer for kultur- og naturbasert turisme. Begge disse stedene har store utfordringer med fraflytting og mangel på aktivitet. EØS-prosjektene skal bidra til å snu denne trenden.

De norske partnerne vil bidra med sin kunnskap i prosjektene i mottakerlandene, og ta med seg kunnskap, erfaringer og inspirasjon hjem til Norge.

↑ **CESIS CASTLE**, et av de best bevarte middelalderlottene i Latvia. Slottet ble restaurert i et prosjekt under EØS-midlene, hvor Østfold fylkeskommune var med som norsk partner. I dag er slottet åpent for publikum og vertskap for en rekke kulturelle aktiviteter. Foto: Inger-Marie Aicher Olsrud, Riksantikvaren

OPPDRAGLISTE 2021 FOR RESULTATOMRÅDE 2 KULTURMINNE OG KULTURMILJØ

Oppdrag – dokumenter som skal oversendes Klima- og miljødepartementet	Rapport	Tidsfrist
Kulturmiljømeldingen: oppfølging av et utvalg aktuelle temaer og tiltak	- Oppfølging av Meld. St. – se rapport under overordnede prioriteringer, innledningsvis.	I løpet av 2021
1. Oppstart av arbeidet med utvikling av bevaringsstrategier for prioriterte temaer – innretning, tidslinjer, prosessdesign og indikatorer.	- Forberedende arbeid med bevaringsstrategier ble startet opp i november 2020 og fortsatte i 2021. Forprosjekt vil gjennomføres innen første kvartal 2022 og deretter hovedprosjekt.	
2. Ny kulturmiljølov – bistå i arbeidet gjennom fase 1 (forprosjekt som igangsettes høsten 2020) og videreføres gjennom fase 2 (hovedprosjekt) fra 2021	- Ny kulturmiljølov: Innspill til oppstart av arbeid med mandat og temaer for ny kulturmiljølov er oversendt KLD.	
3. Foreslå og vurdere aktuelle samarbeidsmodeller med sikte på utprøving av oppstartstilskudd for å stimulere til utvikling av regionale rådgivertjenester for private eiere – (jf. tiltak stortingsmelding/oppfølgingsplan)	- Arbeidet med ulike samarbeidsmodeller for utvikling av rådgivingstjenester pågår i henhold til plan.	
Revidere Riksantikvarens bystrategi	For å ikke kollidere med lansering av Riksantikvarens klimastrategi ble bystrategien avtalt ferdigstilt og lansert i oktober. Arbeidet med bystrategien er omtalt tidligere i denne årsrapporten.	Innen juni 2021
Forarbeid og kunnskapsgrunnlag for tekniske og industrielle kulturminner til bruk i arbeidet med prioritering av tema for bevaringsstrategier	Utsatt.	Høsten 2021
Regionreformen: Gjennomføre følgeevaluering	Nullpunktmåling ble levert og rapportert medio mars 2020. Første omdrev av følgeevalueringen ble levert og rapportert ultimo april 2021. Oppstart andre omdrev primo oktober 2021. Levering og rapportering planlagt første kvartal 2022.	Videreføres i påfølgende år med opsjon siste omdrev/ sluttrapport i 2024.
Ferdigstille Riksantikvarens klimastrategi	Ferdigstilt og lansert på Arendalsuka 2021.	Innen juni 2021
I samarbeid med Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet, levere tilråding om utvelgelse av nye områder til Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Tilrådingen skal sees i sammenheng med ev. utvidelser av eksisterende områder og ta utgangspunkt i gjeldende budsjettammer.	Ferdigstilt innen fristen. Direktoratene foreslo fem nye områder innlemmet i satsingen 2022 – 2023. Ingen utvidelser anbefalt. Departementene sluttet seg til anbefalingene 6. desember 2021.	Utsatt frist til 15.10.2021

OPPDRAGLISTE 2021 FOR RESULTATOMRÅDE 6 POLAROMRÅDENE

Oppdrag – dokumenter som skal oversendes Klima- og miljødepartementet	Rapport	Tidsfrist
Bistå Sysselmannen i å utarbeide et faglig program for arkeologiske kulturmiljø på Svalbard.	Utsatt fremdrift som følge av manglende kapasitet hos Sysselmesteren på Svalbard	31.12.2021
I samarbeid med Sysselmannen utvikle Kulturminneplanen til et verktøy for rapportering. Dette bør ses i sammenheng med utviklingen av en digital tjeneste for rapportering. Arbeidet med revisjon av planen kan inngå i utviklingen av indikatorer og styringsparametere for kulturmiljøer på Svalbard.	Riksantikvaren deltok på oppstartsmøte for arbeidet med revisjon av kulturminneplanen, i regi av Sysselmesteren, høsten 2021 på Svalbard. Riksantikvaren ble også forelagt disposisjon for arbeidet som er oversendt fra Sysselmesteren til Klima- og miljødepartementet i desember 2021.	31.12.2021
OPPDRAGLISTE 2021 – VERDENSARV		
Oppdrag – dokumenter som skal oversendes Klima- og miljødepartementet	Rapport	Tidsfrist
Sikre framdriften av arbeidet med Basisutstillingen for verdensarvsentrene og bidra til at prototypen for utstillingen ferdigstilles i tråd med forutsetningene som er lagt i til grunn i den pågående anbudsprosessen. Arbeidet skal skje i samarbeid med Norges Verdensarv.	Produksjonen av første utstilling (prototype) til Vega går i henhold til kontrakt med leverandør. Samarbeidsavtale om installasjon og drift er inngått med Norges Verdensarv, de tre verdensarvsentrene som mottar de første utstillingene, Miljødirektoratet og Riksantikvaren.	Vega – høsten 2021 – videre framdrift i dialog med KLD. KLD er orientert om endret framdrift.

3.3 Ressursbruk

Riksantikvaren leverer på krav om avbyråkratisering og effektivisering gjennom å kontinuerlig jobbe med å digitalisere tjenestene, omstille og effektivisere driften og tilpasse bemanningen.

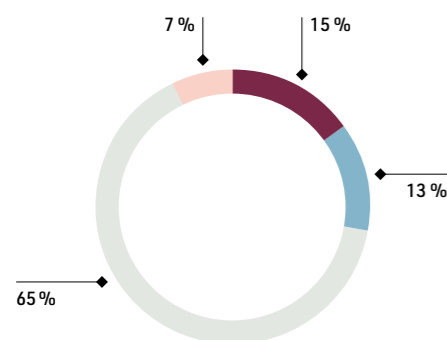
Nedenfor presenteres informasjon om Riksantikvarens ressursramme og ressursbruk i 2021, herunder kommentarer til nøkkeltallene som ble presentert i del 2.

Nøkkeltallene gir et sammenligningsgrunnlag. 70 prosent av utgiftene på Riksantikvarens kapittel 1429 i 2021 er knyttet til tilskuddsposter til forskjellige formål.

3.3.1 NØKKELTALL

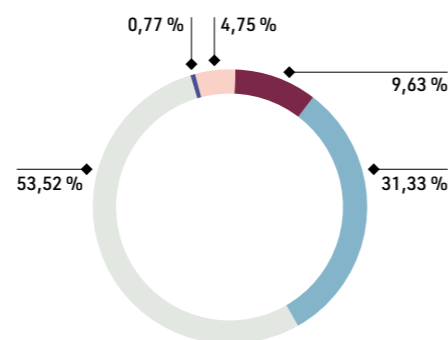
Samlet tildeling består av overføring fra forrige regnskapsår og årets tildeling fra overordnet departement på Riksantikvarens kapittel og poster, jf. bevilgningsrapporteringen og note A.

FIGUR 7 / REGNSKAP PER OMRÅDER I 2021

■ Lønn (post 01, 21, 22)
■ Driftsutgifter (post 01, 21, 22)
■ Tilskudd ■ Andre kapitler

FIGUR 8 / DRIFTSUTGIFTER 2021

■ Reisekostnader ■ Øvrige driftsutgifter
■ Kostnad lokaler ■ Kjøp av tjenester
■ Lønnskostnad

TABELL 7 / OVERSIKT OVER NØKKELTALL 2019-2021.

Beskrivelse	2019	2020	2021
Antall årsverk	142	136	129
Samlet tildeling post 01-99 i kr.	785 628 000	792 235 000	778 373 000
Utnyttelsesgrad post 01-29	90%	93%	96%
Driftsutgifter i kr.	227 726 214	227 557 589	228 777 456
Lønnsandel av driftsutgifter	55,8 %	55,9%	53,5%
Lønnsutgifter per årsverk i kr.	897 445	910 385	950 295

Driftsutgifter er summen av utbetalinger til drift på Riksantikvarens kapittel og belastningsfullmakter, jf. oppstilling av artskontorrapportering.

Prosentvis lønnsandel av driftsutgifter på Riksantikvarens kapittel/post 142901 i 2021 er på cirka 75 prosent.

3.3.2 ANTALL UTFØRTE ÅRSVERK

Tallene for 2021 er hentet ut fra Systems, Applications and Products (SAP) som følger Direktoratet for forvaltning og økonomistyrings (DFØ) beregning av årsverk, det vil si fratrukk for fravær utover en dag. Årsverksberegningen reduseres for alt annet fravær utover en dag (unntatt ferieuttak eller avspasering av fleksitid og reisetid).

Av de 129 utførte årsverk hos Riksantikvaren for 2021 er 113 av disse fast ansatte.

3.3.3 SAMLET TILDELING POST 01-99

Samlet tildeling gikk ned med 1,8 prosent fra 2020, og utgjorde kroner 778 373 000.

Nedgang i samlet tildeling skyldes mindre overført fra 2020 til 2021. Riksantikvaren henviser til ledelseskomentaren i del 6 Årsregnskap for

nærmere forklaringer og vurderinger av vesentlige forhold ved Riksantikvarens årsregnskap.

3.3.4 DRIFTSUTGIFTER

Driftsutgifter var kroner 228 777 456 i 2021 og gikk opp med 0,5 prosent fra 2020. Lønnsandelen utgjorde 53,5 prosent av dette, og gikk opp med 2,4 prosent fra 2020.

Riksantikvarens utnyttelsesgrad i drift (post 01-29) ble 96 prosent i 2021. Det er økning i utnyttelsesgraden i 2021 med 3 prosent fra 2020.

3.3.5 LØNNSUTGIFTER PER ÅRSVERK

Lønnsutgifter per årsverk i 2021 var på kroner 950 295, som var en økning på 4,4 prosent fra 2020. Årsakene til økningen i lønnsutgifter per årsverk fra 2020 til 2021 er som følger:

- Vi fikk tildelt en høyere lokal lønnsnett ved lokale lønnsforhandlinger i 2021 enn i 2019 og 2020.
- Ved turnover har konkurransesituasjonen innenfor flere av våre fagfelt endret seg de siste årene, og nyansatte kommer inn med høyere avlønning enn ansatte som sluttet.

TABELL 8 / VISER SAMLET TILDELING OVER KAPITTEL 1429 OG 4429 I 2021 PER POST

Beløp i kroner

Samlet tildeling		
Post 01	Driftsutgifter	155 857 000
Post 21	Spesielle driftsutgifter	33 014 000
Post 22	Flerårige prosjekt kulturminneforvaltning	54 001 000
Post 60	Kulturminnearbeid i kommunene	8 600 000
Post 70	Automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner	57 722 000
Post 71	Fredete kulturminner i privat eie, kulturmiljø og kulturlandskap	162 902 000
Post 72	Tekniske og industrielle kulturminner	58 483 000
Post 73	Bygninger og anlegg fra middelalder og brannsikring	78 095 000
Post 74	Fartøyvern	79 704 000
Post 75	Fartøyvernentrene	18 465 000
Post 77	Verdiskapingsarbeid på kulturminneområdet	10 616 000
Post 79	Verdensarven	67 251 000
Post 02	Oppdrag og andre div. inntekter	-2 808 000
Post 09	Internasjonale oppdrag	-3 529 000

Del 4

Del 4.1	
Risikostyring og analyser	55
Del 4.2	
Fellesføringer fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD)	56
Del 4.3	
Fellesføringer fra Klima- og miljødepartementet (KLD)	57
Del 4.4	
Ledelsessystem for sikkerhet, ISO 27001	59
Del 4.5	
Evalueringer, tilsyn og revisjon	59
Del 4.6	
Fakta om personellmessige forhold	59
Del 4.7	
Digitalisering, effektivisering og samordning	60

Styring og kontroll i virksomheten

RIKSANTIKVAREN ARBEIDER KONTINUERLIG FOR GOD STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN OG OPPLEVER STADIG FORBEDRINGER GJENNOM DIGITALISERING AV KULTURMILJØFORVALTNINGEN, FOKUS PÅ SIKKERHET OG LØPENDE OPPFØLGING AV RESULTATER.

Riksantikvaren reviderte sin overordnede strategi i 2021, blant annet med utgangspunkt i Meld. St. 16 (2019–2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold*. Satsingene og målene i strategien er operasjonalisert ned i handlingsplaner og årsplaner i avdelingene og seksjonene, og forankring og oppfølging står sentralt. Oppfølging av sikkerhetsområdet og overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) er også en del av årsplanene, i tillegg til tildelingsbrevet og instruksen.

4.1 Risikostyring og analyser

Risikoanalyser (ROS) av mål og resultatstyring ble gjennomgått våren 2021 i avdelinger og seksjoner hos Riksantikvaren. Det ble benyttet et risikovurderingsverktøy og metoder utarbeidet av Direktoratet for økonomistyring (DFØ). Prosessen ble gjennomført trinnvis, og risikobildet aggregert oppover: fra seksjonene til avdelingene, fra avdelingene til Riksantikvarens ledelse, og deretter til Klima- og miljødepartementet. Avdelingene vurderte hvilke av de mest kritiske målsetningene (temaene) som skulle løftes inn i den overordnede ROS-analysen for Riksantikvaren.

De mest kritiske målsetningene (temaene) for måloppnåelsen for Riksantikvaren i 2021:

- *Nye bevaringsstrategier* (Meld.St.16 2019–2020).
- *Forvaltning av fredete kirker* – utføre rådgivningsoppgaver og forvaltningsoppgaver, herunder forvalte tilskuddsordning på kirkeområdet for Barne- og familiedepartementet.
- *Finnerlønn* – en enhetlig, effektiv og sikker forvaltning av Riksantikvarens finnerlønns- og metall-søkerretningslinjer, uten store restanser og i tråd med gjeldende lovverk jf. kulturminneloven § 13 – innen 1.1.2023.
- *Post 70* – fortsatt økning av saker som faller inn under ordningen med tilskudd til mindre, private tiltak (MPT) og særlige grunner (SG) og omfattende tilskuddsbeløp.

- *Basisutstillingen* vil være levert, installert og i drift på Vega, i Alta og i Geiranger i løpet av 2022.
- *Samordnede arkivtjenester* i miljøforvaltningen (hos Miljødirektoratet) uten redusert tjenestekvalitet og kostnader.
- Etablere et målbilde og veikart for videre utvikling av *Askeladden* som en detaljering av den digitale strategien på dette området.

De målsetningene (temaene) som er mest kritiske for måloppnåelsen for Riksantikvaren følges opp i årsplanen til ledergruppen gjennom året. Tiltakene som avdelingene og seksjonene har utformet er en integrert del av virksomhetsstyringen hos Riksantikvaren.

Satsingene og målene i strategien er operasjonalisert ned i handlingsplaner og årsplaner i avdelingene og seksjonene, og forankring og oppfølging står sentralt.

4.2 Fellesføringer fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD)

4.2.1 INKLUDERINGSDUGNADEN

Riksantikvaren skal arbeide for å utvikle rutiner og arbeidsformer for å nå målene for regjeringens inkluderingsdugnad. Riksantikvaren skal i årsrapporten redegjøre for hvordan rekrutteringsarbeidet er innrettet for å nå målet om fem prosent, vurdere eget arbeid opp mot målene og omtale utfordringer og vellykkede tiltak. Har Riksantikvaren hatt nyansetelser i faste eller midlertidige stillinger i 2021, skal en rapportere i årsrapporten tallet på de med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en, sammen med nyansetelser i faste og midlertidige stillinger totalt. Riksantikvaren skal rapportere i samsvar med veiledningen. Det vises til rundskriv H-6/19, samt rapporteringsveilederen.

Riksantikvaren har en fast rutine med å gjennomgå alle innkomne søknader til samtlige stillinger med spesielt fokus på kandidater som har krysset av for hull i CV eller nedsatt funksjonsevne. I alle kunnegjøringssteker oppfordres kandidater med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV til å søke stillingen. Her framgår det også at Riksantikvaren plikter å kalle inn minimum en kandidat som er kvalifisert til intervju.

Det foretas en årlig rapportering på likestillings- og inkluderingsarbeidet, og disse rapportene blir behandlet i ledelsen. Riksantikvaren har tidligere ikke hatt en egen handlingsplan for likestillings- og inkluderingsarbeidet. Dette utarbeides i arbeidsmiljøutvalget (AMU) fra 2021.

Høsten 2021 deltok Riksantikvaren i samarbeid med resten av miljøfamilien under Klima- og miljødepartementet på en karrieredag for mangfold i miljøforvaltningen. Det ble laget en film fra hver av virksomhetene, om inkludering, som ble presentert i forbindelse med karrieredagen. Denne filmen vil bli brukt i rekrutteringsøymed i 2022.

Riksantikvaren har i 2021 hatt 22 ledige stillinger hvorav 8 faste, 8 midlertidige og 6 vikariater. Til disse stillingene har 12 søkere med nedsatt funksjonsevne søkt på stillingene hvorav fire av søkerne var funnet kvalifisert for intervju. En av kandidatene ble innkalt til begge intervjuene og innstilt til stillingen, men valgte å trekke sin søknad da vedkommende takket ja til et tilbud i en annen virksomhet. Den andre var bare interessert i å jobbe 50 prosent. Siden stillingen var et kort engasjement hvor det var nødvendig med en 100% stilling, ble det ikke avholdt intervju, men vedkommende ble kontaktet på telefon og forespurt om en 100% stilling var mulig. Dette var ikke mulig, og vedkommende takket derfor nei til intervju.

Det var 19 søkere med hull i CV som søkte på stillingene hvorav to av disse ble funnet kvalifisert og innkalt til førstegangsintervju, men ikke funnet kvalifisert for videre intervju.

4.2.2 BÆREKRAFTSMÅLENE

Kulturmiljøets bidrag til å nå bærekraftsmålene er overordnet beskrevet i Meld. St. (2019-2020) Nye mål i kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold. For kulturmiljøfeltet er delmål 11.4 Innsats for å verne om og sikre verdens kultur- og naturarv under bærekraftsmål 11 Bærekraftige byer og lokalsamfunn særlig relevant. Kulturmiljø bidrar i tillegg til å nå bærekraftsmål 8 Anstendig arbeid og økonomisk vekst, 12 Ansvarlig forbruk og produksjon, 13 Stoppe klimaendringene, 15 Livet på land og 16 Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner.

De nasjonale målene for kulturmiljøpolitikken bygger på bærekraftsmålene. I 2021 har Riksantikvaren jobbet med å konkretisere de nasjonale målene i kulturmiljøpolitikken i virksomhetsstrategien 2021-2025. Bærekraftsmålene er dermed integrert i Riksantikvarens virksomhetsstrategi. Bærekraftsmålene er også utgangspunktet for Riksantikvarens arbeid med bevaringsstrategier og Riksantikvarens fagstrategier.

8 Anstendig arbeid og økonomisk vekst

Kulturarv og kulturmiljø er en ressurs som kan bidra til delmål 8.1 Opprettholde en økonomisk vekst per innbygger som er i samsvar med forholdene i de respektive landene og delmål 8.3 Fremme en utviklingsrettet politikk som støtter produktive aktiviteter, opprettelse av anstendige arbeidsplasser, entreprenørskap, kreativitet og innovasjon, og stimulere til formalisering av og vekst i antallet svært små, små og mellomstore bedrifter.

I 2021 har Riksantikvaren gjennom verdiskapingsarbeidet og forvaltningen av tilskuddspost 77, bidratt til å oppnå bærekraftsmål 8 ved å støtte utviklingsarbeid som tar i bruk kulturmiljø som ressurs for næring, lokalsamfunn, mobilisering og omstilling.

11 Bærekraftige byer og lokalsamfunn

Delmål 11.4 Innsats for å verne om og sikre verdens kultur- og naturarv under bærekraftsmål 11 Bærekraftige byer og lokalsamfunn, ble vektlagt i revisjonen av Riksantikvarens strategi for by- og stedsutvikling som ble lansert i november 2021. Strategien er et faglig verktøy for by- og stedsutvikling og inngår som grunnlag for Riksantikvarens vurderinger og prioriteringer, blant annet i arealplansaker knyttet til kulturmiljøer av nasjonal interesse. Strategien beskriver utfordringsbildet, satsinger og mål, og den inneholder anbefalinger til regional og kommunal forvaltning, samt statlige og private utbyggere og eiere, om hvordan kulturhistorisk viktige bymiljøer bør forvaltes.

Gjennom arbeidet med Kulturminner i kommunen (KIK) har Riksantikvaren bidratt til økt kompetanse i kommunene om hvordan kulturarv kan brukes som ressurs i bærekraftig by- og stedsutvikling.

12 Ansvarlig forbruk og produksjon

Ombruk og oppgradering av eksisterende eldre bygninger bidrar til bærekraftsmål 12 Ansvarlig forbruk og produksjon gjennom delmål 12.5 Innen 2030 redusere

avfallsmengden betydelig gjennom forebygging, reduksjon, materialgjenvinning og ombruk.

I 2021 har SINTEF på oppdrag fra Riksantikvaren kartlagt kunnskapsgrunnlaget om effektene av oppgradering av eksisterende bygninger fremfor å rive og bygge nytt. Rapporten viser at rehabilitering av eksisterende bygninger er bedre i et 30-årsperspektiv mot 2050, fordi det kan ta fra 10 til 80 år før en ny bygning utligner klimagassutslippene fra selve byggeprosessen.

Gjennom arbeidet med Kulturminner i kommunen (KIK) har Riksantikvaren bidratt til økt kompetanse i kommunene om hvordan kulturarv kan brukes som ressurs i bærekraftig by- og stedsutvikling.

13 Stoppe klimaendringene

Både samordnet arealbruk og arealplanlegging som tar hensyn til kulturmiljøet og ombruk av eldre bygninger kan bidra til å redusere utslipp av klimagasser samtidig som kulturmiljø ivaretas. På den måten bidrar kulturmiljøforvaltningen til å nå bærekraftsmål 13 *Stoppe klimaendringene*.

Riksantikvaren har på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet utarbeidet en klimastrategi for kulturmiljøforvaltning. Klimastrategi 2021-2030 er et faglig verktøy for forvaltningen av kulturmiljø og henvender seg til hele kulturmiljøfeltet. Klimastrategien skal bidra til at alle som jobber med kulturmiljø står sterkere rustet i møte med klimaendringene.

Klimastrategien beskriver satsinger, mål og konkrete anbefalinger til tiltak for at kulturmiljøfeltet skal bidra enda mer til å senke klimagassutslipp, og styrke kulturmiljøfeltets håndtering av uønskede konsekvenser av klimaendringene. På den måten skal klimastrategien bidra til at kulturmiljøforvaltningen når delmål 13.1 *Styrke evnen til å stå imot og tilpasse seg klima-relaterte farer og naturkatastrofer i alle land*, delmål 13.2 *Innarbeide tiltak mot klimaendringer i politikk, strategier og planlegging på nasjonalt nivå* og delmål 13.3 *Styrke enkeltpersoners og institusjoners evne til å motvirke, tilpasse seg og redusere konsekvensene av klimaendringer og deres evne til tidlig varsling, samt styrke kunnskapen og bevisstgjøringen om dette*.

15 Livet på land

KULA-satsingene (Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse) og UKL (Utvalgte kulturlandskap i jordbruket) bidrar til bærekraftsmål 15, gjennom delmål 15.5 *Å redusere tap av biologisk mangfold og opprettholdelse av naturmangfold*.

I 2021 har Riksantikvaren sammen med de andre partene i UKL foreslått og innlemmet fem nye områder i UKL. De fem områdene vil bidra til å utfylle det nasjonale utvalget av norske jordbrukslandskap som er representert i UKL.

16 Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner

Norge var medlem av Unescos verdensarvkomité fra 2017 til 2021. Gjennom deltakelsen i verdensarvkomitéen, har Riksantikvaren bidratt til å nå delmål 16.6 *Utvikle effektive, ansvarlige og åpne institusjoner på alle nivåer* og delmål 16.7 *Sikre lydhøre, inkluderende, deltakelsesbaserte og representative beslutningsprosesser på alle nivåer*.

Riksantikvaren har ledet og koordinert komitéarbeidet i samarbeid med Miljødirektoratet og har bidratt til at komitévedtak var basert på faglige vurderinger innenfor rammen av verdensarvkonvensjonen og andre overordnede føringer i norsk Unesco-politikk. Norges hovedprioriteringer for perioden 2017 til 2021 har blant annet vært å styrke institusjoner, eksperter og lokalsamfunn, slik at de kan ivareta verdensarven, og å gjøre landene bedre i stand til å reagere og handle når verdensarv trues som følge av krig, konflikt og naturkatastrofer. Riksantikvaren var i 2021 sekretær for arbeidet med å utforme *Declaration of principles to promote international solidarity and cooperation to preserve World Heritage*, som ble godkjent av generalforsamlingen i november 2021. Deklarasjonen springer ut av behovet for at komitémedlemmer så vel som konvensjonens andre interessenter, agerer etter en felles etisk linje.

4.3 Fellesføringer fra Klima- og miljødepartementet (KLD)

Det er et krav at større direktorater og etater har minimum én lærling. I tillegg anmodes underliggende virksomheter til å vurdere muligheten for å tilrettelegge for enda flere læreplasser og vurdere godkjenning i flere nye lærefag.

Riksantikvaren er godkjent lærebedrift i mediegrafikerfaget (2019). Vedkommende lærling i mediegrafikerfaget (fra 2019 til august 2021) har fått et midlertidig engasjement i virksomheten etter endt læretid. I

august 2021 tok vi inn en ny lærling i mediegrafikerfaget. I dette faget deltar lærlingen i hele bredden av planlegging og produksjon av innhold i våre digitale kanaler, samt formidling på tvers av avdelingene i direktoratet. Vi har en egen fagansvarlig som har ansvaret for den faglige oppfølgingen av lærlingen.

Riksantikvaren planlegger å ta inn en ny lærling fra august 2023, når lærlingetiden for dagens lærling går ut. Riksantikvaren er godkjent lærebedrift i det nye Service- og administrasjonsfaget, og er under godkjenningssprosess med Utdanningsetaten for å bli lærebedrift i det nye IT-utviklerfaget med mulig inntak av ny lærling fra høsten 2022.

4.4 Ledelsessystem for sikkerhet, ISO 27001

Våren 2021 ble det gjennomført intern og ekstern revisjon tilknyttet standarden ISO 27001. Revisjonene ble gjennomført digitalt på grunn av koronasituasjonen.

Intern revisjon

16. februar 2021 gjennomførte Klima- og miljødepartementet intern revisjon med utgangspunkt i kravene i ISO 27001 med tema støtte (kapittel 7), herunder 7.1 Ressurser, 7.2 Kompetanse og 7.3 Bevisstgjøring. Ut fra en samlet vurdering, er det ingen områder med avvik som bryter med kriteriene for sertifisering. Revisjonen ble gjennomført digitalt på grunn av koronasituasjonen, på plattformen Teams.

Revisjonen bekrefter at Riksantikvaren har ivarettatt sitt oppfølgingsansvar, og oppfyller kravene i ISO27001 til et ledelsessystem for informasjonssikkerhet på en tilfredsstillende måte.

Ekstern revisjon

Nemko gjennomførte 21.-23. april 2021 en ekstern revisjon som en del av prosessen mot en fornyelse av godkjent ISO-sertifisering. Det er ikke funnet avvik ved

denne revisjonen, mens det i rapporten er beskrevet syv observasjoner. Observasjonene beskriver forhold som per nå ikke er vurdert som avvik fra kravene, men forholdene vil bli fulgt opp ved framtidige revisjoner. Nemko anbefaler at det allokeres tilstrekkelig tid og ressurser til å videreutvikle ledelsessystemet for informasjonssikkerhet og følge opp dette.

Revisjonen bekreftet at Riksantikvaren har ivarettatt sitt oppfølgingsansvar, og oppfyller kravene i ISO 27001 til et ledelsessystem for informasjonssikkerhet på en tilfredsstillende måte.

4.5 Evalueringer, tilsyn og revisjon

Tilsyn

På grunn av reiserestriksjoner i forbindelse med koronasituasjonen, var det vanskelig å planlegge og gjennomføre tilsyn i 2021. Tilsynsbesøkene i fylkeskommunene utsettes til 2022.

Evalueringer

Det er gjennomført evaluering av fartøyvernsentrene, se omtale i kapittel 3.2, nasjonalt mål i., prioritering 2.

Revisjon

Riksantikvaren har i 2021 ikke mottatt merknader fra Riksrevisjonen, eller fra tilsynsmyndigheter, som krever oppfølgingstiltak.

4.6 Fakta om personellmessige forhold

Lederutvikling

Riksantikvaren er nå godt i gang med lederutviklingsprogram for alle ledere i organisasjonen.

Formålet er å styrke Riksantikvarens evne til å oppfylle samfunnsoppdraget, nå nasjonale mål og til å realisere den nye virksomhetsstrategien. Ambisjonen er å etablere et systematisk og langsiktig arbeid

for utvikling av ledelse hos Riksantikvaren. Arbeidet er godt forankret i organisasjonen, hos våre eiere og andre relevante interessenter. Det er en todelt tilnærming i arbeidet: lederutvikling for ledere som leder ledere, og ledere som leder ansatte. Det er leid inn konsulent fra Amesto/Coachteam for å bistå med det faglige innholdet og gjennomføring av programmene. Det ble gjennomført fire lederutviklingssamlinger i regi av programmet i 2021. Lederne har gitt gode tilbakemeldinger på konseptet. Programmet videreføres i 2022, samtidig som arbeidet med medarbeiderskap starter opp.

Sykefravær og arbeidsmiljø

Sykefraværet hos Riksantikvaren i 2021 var 3,5 prosent. Dette er en reduksjon på 0,4 prosentpoeng sammenlignet med 2020. Reduksjonen er i hovedsak på legemeldt sykefravær. Det ble i november 2021 gjennomført HMS-dag, med vekt på roller i HMS-arbeidet og på hvordan vi skal arbeide i Riksantikvaren etter pandemien. I 2021 arbeidet vi store deler av året hjemmefra. Det ble lagt vekt på god informasjon til alle ansatte gjennom året med tanke på de ulike endringene knyttet til tiltakene og hva de betydde internt for oss under pandemien. I de periodene det var mulig å treffes ble det lagt opp til fysiske møter og arrangementer. Medarbeidersamtalene før sommeren ble i stor grad gjennomført som *walk and talk*. Det ble opprettholdt ulike trivselsaktiviteter digitalt i de periodene der alle måtte arbeide hjemmefra.

Medarbeidermåling

Riksantikvaren gjennomførte medarbeidermåling høsten 2020, og fulgte opp med å etablere tiltaksplaner for alle enheter gjennom våren 2021. Det planlegges en ny medarbeidermåling i 2022.

4.7 Digitalisering, effektivisering og samordning

Kontrakter og anskaffelser

I løpet av 2021 har Riksantikvaren gjennomført flere større anskaffelser i tråd med virksomhetens anskaffelsesplan for året. Første tertial startet med inngåelse og oppstart av kontrakt for leveranse av basisutstilling for verdensarvsentrene Vega, Alta og Geiranger. Det ble også inngått flere mindre rammeavtaler for konsulentbistand, blant annet rammeavtale for rådgivning og bistand i rekrutteringsprosesser.

I andre tertial ble det gjennomført flere større konkurranser med kontraktsignering. Blant annet ble det inngått oppdragsavtale for gjennomføring av miljøovervåking av automatisk fredete arkeologiske kulturminner. Det ble også gjennomført flere anskaffelser for varer og tjenester innen kommunikasjonsfeltet, samt en større rammeavtale for grafiske tjenester og trykkeritjenester som Riksantikvaren gjennomførte på vegne av miljøforvaltningen (herunder Kulturminnefondet og Meteorologisk institutt (MET)).

Sammen med Miljødirektoratet og MET er vi nå med på en felles rammeavtale for innkjøp av kontormøbler.

OPPDRAGLISTE 2021 SAMORDNINGS- OG DIGITALISERINGSSTRATEGIENE

Oppdrag	Rapport	Tidsfrist
Som en del av samordningsstrategien for administrative funksjoner i miljøforvaltningen skal etatene videreføre arbeidet med å realisere kvalitative og kvantitative gevinster på anskaffelsesområdet.	Riksantikvaren deltar i dette arbeidet sammen med sentral anskaffelsesenheter i Miljødirektoratet.	Miljødirektoratet skal på vegne av etatene fremme oppdatert gevinstrealiseringsplan til departementet innen 15. september.
Etatene skal arbeide videre med oppfølging av mål, delmål og tilhørende tiltak beskrevet i Digitaliseringsstrategien for miljøsektoren for 2020–2024	Riksantikvaren arbeider videre med oppfølging av mål, delmål og tilhørende tiltak.	Etaten rapporterer iht. til frister angitt i strategien. Avvik rapporteres i etatsdialog.

OPPDRAGLISTE 2021 – SIKKERHET OG BEREDSKAP

Oppdrag	Rapport	Tidsfrist
Gjennomført revisjon av ROS-analyser i henhold til KLDs metodikk på vesentlige scenarioer innenfor samfunnssikkerhet og beredskap.	Leverert	Innen 1. juni 2021
Gjennomgått Sivilt beredskapssystem (SBS), og utarbeidet tiltaksliste. Departementets tiltaksliste kan benyttes som grunnlag.	Tiltakslisten er hos Klima- og miljødepartementet (KLD). Riksantikvaren må møte fysisk hos KLD for å få gjennomgått gradert liste. Det har i 2021 ikke vært mulig å gjennomføre på grunn av koronasituasjonen.	Gjennomføres i løpet av 2021 – ikke rapportering
Gjennomført egevaluering av koronahåndteringen.	Leverert	15. mai 2021
Være forberedt på en inspeksjon av arbeidet med forebyggende sikkerhet og informasjonssikkerhetsområdet 2. halvår.	Ny frist er 2. halvår. Riksantikvaren avventer at KLD tar kontakt. Denne inspeksjonen skal komme i tillegg til intern og ekstern revisjon av ISO-sertifiseringen på informasjonssikkerhet.	1. halvår 2021
Oversende rapport etter ledelsens gjennomgang på området forebyggende.	Leverert	Når gjennomgangen er gjennomført av etaten.

TABELL 9 / REGISTRERINGSSKJEMA FOR TILSTANDSRAPPORTERING (KJØNN), PER 31.12.2021

	Kjønnsbalanse			Gj.snittlig månedslønn	
	Menn %	Kvinner %	Totalt (N)	Menn %	Kvinner %
Totalt i virksomheten	38 %	62 %	138	95 %	100 %
Toppledelse (avdelingsledere, direktører)	14 %	86 %		91 %	100 %
Mellomledelse (seksjonledere)	30 %	70 %		100 %	99 %
Høyere lønnede rådgivere (seniorrådg., spesialrådg., fagdir. og tilsvarende)	41 %	59 %		100 %	100 %
Saksbehandlere (rådgiver, førstekonsulent og tilsvarende)	31 %	69 %		100 %	98 %
Kontorstillinger (konsulent, sekretær og tilsvarende)	100 %	0 %		100 %	0 %

	Deltid		Midlertidig ansatte		Legemeldet sykefravær		Andel foreldreperm.	
	Menn %	Kvinner %	Menn %	Kvinner %	Menn %	Kvinner %	Menn %	Kvinner %
31.12.2021	1,9 %	3,4 %	5,7 %	14,0 %	3,2 %	2,1 %	50 %	50 %

Likestillingsredegjørelse for Riksantikvaren for 2021

1. Kommentarer og vurderinger til rapporteringsskjema

a) Lønnsforskjeller kvinner/menn totalt i virksomheten

I 2021 tjener menn 95 prosent av kvinners lønn hos Riksantikvaren. I 2020 var den prosentvise fordelingen for menn 97 prosent.

Innenfor kategorien toppledelse er det 14 prosent menn og 86 prosent kvinner. Gjennomsnittlig månedslønn for menn er 91 prosent av gjennomsnittlig månedslønn for kvinner. Tilsvarende tall for 2020 for menn var 98 prosent. Endringen skyldes i hovedsak turnover og nyrekruttering av en stilling i ledergruppen.

Gjennomsnittlig månedslønn for kvinner på mellomledernivå er 99 prosent av gjennomsnittlig månedslønn for menn. I 2020 var den prosentvise fordelingen lik mellom kvinner og menn. Endringen skyldes i hovedsak organisasjonsendring som har medført nyrekruttering.

For høyere lønnede rådgivere (prosjektledere, fagdirektører og seniorrådgivere) er den prosentvise fordelingen på lønn lik mellom kvinner og menn i 2021. Det er ingen endring fra 2020.

For saksbehandlere (rådgivere og førstekonsulenter) er gjennomsnittlig månedslønn for kvinner på 98 prosent. Tilsvarende tall for 2020 var 92 prosent. Endringen fra 2020 skyldes flere rekrutteringer med stillingskode rådgiver, samt at flere av de høyere lønnede rådgiverne i 2020 fikk endret stillingskode til seniorrådgiver ved lokale lønnsforhandlinger i 2021.

b) Kjønns sammensetning

I perioden 2016 til 2019 økte prosentandelen for kvinner hos Riksantikvaren. Fra 2020 har prosentandel menn økt noe, og i 2021 har vi 38 prosent menn. Tilsvarende tall i 2020 var 37 prosent. På mellomledernivå er kjønnsfordelingen i 2021 på 30 prosent menn og 70 prosent kvinner. Tilsvarende tall for 2020 var 22 prosent menn og 78 prosent kvinner. Når det gjelder høyere lønnede rådgivere har det vært en økning i antall menn til 41 prosent i 2021. Tallet for 2020 var 39

prosent. For lavere saksbehandlere er det en nedgang i antall menn fra 36 prosent i 2020 til 31 prosent i 2021. For kontorstillinger er det kun en mannlig ansatt.

c) Deltid

Det var fire ansatte som hadde deltidsstillinger i 2021, en mann og tre kvinner. Dette utgjør 1,9 prosent av menn og 3,4 prosent av kvinner. Av disse var en midlertidig ansatt. Av de fast ansatte var det to på delvis AFP og en med uføregrad. I 2020 var det kun kvinner i deltidsstillinger hos Riksantikvaren, et omfang på 6,3 prosent.

d) Midlertidige ansatte

I 2021 var 14 prosent av de kvinnelige ansatte midlertidig engasjert. Tilsvarende tall for 2020 var på 15 prosent. Av de mannlige ansatte var 5,7 prosent midlertidig engasjert i 2021. I 2020 var dette tallet 13 prosent.

e) Legemeldet sykefravær i 2021

Legemeldet sykefravær for kvinner var i 2021 på 2,1 prosent. Sammenlignet med 2020 er det en reduksjon på 1,9 prosentpoeng og det laveste legemeldte sykefraværet for kvinner de siste 5 årene. I perioden 2017 til 2020 var gjennomsnittet av legemeldet sykefravær for kvinner på 3,7 prosent. Legemeldet sykefravær for menn var i 2021 på 3,2 prosent. Tilsvarende tall for 2020 var på 2,3 prosent. I perioden 2017 til 2020 var gjennomsnittet av legemeldet sykefravær for menn på 2,6 prosent.

f) Foreldrepermisjon

I 2021 var det lik fordeling mellom menn og kvinner som tok ut foreldrepermisjon hos Riksantikvaren.

2. Aktiviteter hos Riksantikvaren for å fremme likestilling og hindre diskriminering på bakgrunn av kjønn, nedsatt funksjonsevne, etnisitet, religion med videre.

a) Tilrettelegging for ansatte med nedsatt funksjonsevne

Som tidligere år iverksetter vi tilrettelegging for ansatte etter behov og som en del av sykefraværsoppfølgingen. I store deler av 2021 har alle ansatte hos Riksantikvaren i hovedsak jobbet hjemmefra,

da kontoret i lange perioder har vært stengt med bakgrunn i smittevern. Vi har hatt ordninger hvor ansatte har kunnet kjøpe inn kontorutstyr til hjemmekontor og få dekket kostnader for dette. Det har også vært tilrettelagt for at ansatte som har slitt på hjemmekontor i perioder har fått jobbet på kontoret. Riksantikvaren har et sykefravær i 2021 på 3,5 prosent og vi ser ikke noe økning i sykefravær eller økt uføregrad blant ansatte med nedsatt funksjonsevne.

b) Rekruttering av kandidater med innvandringsbakgrunn (etnisitet)

Riksantikvaren har rutine for å gjennomgå søkerlister med sikte på å vurdere kandidater med innvandringsbakgrunn til eventuelt intervju dersom vedkommende er kvalifisert. Gjennom rekrutteringssystemet Webcruiter som Riksantikvaren benytter, kan søkeren selv varsle om innvandringsbakgrunn.

c) Tilrettelegging for kulturelle/religiøse minoriteter

Riksantikvaren tilrettelegger for at ansatte med minoritetsbakgrunn kan få fri til kulturelle og religiøse høytidsdager i henhold til bestemmelsene i Statens personalhåndbok.

d) Tilrettelegging ved graviditet, foreldrefravær og omsorgsoppgaver

Tilrettelegging gjøres fortløpende og ved behov. Vi har fokus på fleksible løsninger med blant annet

mulighet for arbeid hjemmefra, fysioterapi, tilpasning av arbeidsoppgaver med mer. Behovet vurderes i samarbeid mellom den ansatte, leder og HR.

e) Seniorpolitikk

Avgangsalder hos Riksantikvaren var i 2021 på 66 år. For 2020 var den 68 år. Riksantikvaren arrangerer årlige pensjonsseminar med Statens Pensjonskasse og det tilbys eget kurs til ansatte over 58 år. På kursene får ansatte informasjon om pensjonsordningen i staten, og tilbys individuell rådgivning og pensjonsberegning.

Overordnet rapportering på likestilling- og diskrimineringsområdet

Det foretas en årlig rapportering på likestillings- og diskrimineringsområdet i tillegg til andre områder innen HR hos Riksantikvaren. Disse rapportene blir behandlet i ledelsen. Riksantikvaren har tidligere ikke hatt en egen handlingsplan for likestillingsarbeidet. Arbeidet med en slik handlingsplan ble startet i 2021 og fullføres i 2022. Handlingsplanen utarbeides i samarbeid med AMU.

3. Likestillingseffekter av Covid-19-pandemien

De tiltak Riksantikvaren har iverksatt under Covid-19-pandemien har ikke påvirket likestillings-situasjonen i direktoratet. Tiltak som har vært iverksatt har blitt tilbudt ansatte som har hatt behov, uavhengig av kjønn. Det har blitt informert om alle tiltak i felles informasjon til samtlige ansatte.

RIKSANTIKVARENS LOKALER
i Dronningens gate i Oslo.
Foto: Lene Buskoven,
Riksantikvaren

Del 5

Vurdering av fremtidsutsikter

KULTURMILJØ HANDLER OM OSS ALLE: VÅR HISTORIE, VÅR IDENTITET OG LIVET TIL DE SOM KOM FØR OSS. DET FORANKRER OSS TIL STEDER OG LANDSKAP OG SETTER SITT PREG PÅ BYENE VÅRE.

Samtidig vet vi at kulturmiljø engasjerer og skaper følelser, blant annet i spørsmål om bevaring, riving eller i noen tilfeller forfall.

I dette landskapet skal Riksantikvaren navigere med våre verdier som rettesnor: Vi skal være samfunnsengasjerte, kompetente og nytenkende. Som direktorat skal vi være med på å bygge opp kunnskap og dele den med andre, styrke engasjementet og gi kulturminnefaglig tyngde i diskusjoner. Samtidig skal vi være med på å tenke nytt og løse utfordringer som samfunnet står overfor.

Riksantikvaren jobber på mange felt og sammen med mange samarbeidspartnere for å ta vare på fortiden og utvikle kulturmiljøer slik at de kan bli en del av fremtidens bærekraftige løsninger. Derfor vil vi i 2022 og årene som kommer fortsette med å utvikle og spisse vår fagpolitiske rolle som rådgiver for Klima- og miljødepartementet, gjennom å følge opp Meld. St. 16 (2019-2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold*.

Arbeidet vårt med nye bevaringsstrategier vil pågå for fullt i 2022. Overgangen fra bevaringsprogrammer til bevaringsstrategier vil endre det rammeverket som mange i forvaltningen, frivilligheten og eiere har forholdt seg til gjennom mange år. Bevaringsstrategiene vil gi ny retning for kulturmiljøfeltet i fremtiden. I arbeidet med bevaringsstrategiene er vår jobb å sørge for god medvirkning og involvering, gjennomtenkt planlegging og faglige vurderinger av høy kvalitet. Målet er at vi gir en tydelig anbefaling til Klima- og miljødepartementet i 2022.

Et annet viktig satsingsområde hos Riksantikvaren er en ny bevaringsstrategi for kirkene. Gjennom delingen av Opplysningsvesenets fond har Riksantikvaren i samarbeid med Den norske kirke fått i oppdrag å lage bevaringsstrategi for kirkene. Utgangspunktet for planleggingen er en økonomisk ramme på ti milliarder. Sammenlignet med andre land har vi få monumentale bygninger. Derfor er kirkene

våre slott og borger, og i Norge er kirkene særskilt viktige kulturminner.

Riksantikvaren har dermed flere sentrale strategier under arbeid som vil påvirke store deler av kulturmiljøforvaltningen. Like viktig er det også å ta i bruk, forvalte og dele strategiene vi allerede har laget for klima, for byer og steder og for digital utvikling for kulturmiljøforvaltningen.

Klimaendringene rammer også kulturmiljøer. Det vil bli flere skader fra villere vær, og flere kulturminner vil trenge tiltak for klimatilpasning. Vårt felt kan også gi et bidrag til å bremse klimaendringene: Bærekraft i form av gjenbruk av eksisterende bygningsmasse er vår sektors bidrag til å løse klimautfordringene. Gjenbruk av bygg bør være førstevalget, fordi dagens bygg har tatt klimaregningen: Trærne er felt, betongen er

Riksantikvaren jobber på mange felt og sammen med mange samarbeidspartnere for å ta vare på fortiden og utvikle kulturmiljøer slik at de kan bli en del av fremtidens bærekraftige løsninger.

produsert, materialene er fraktet til byggeplassen og maskinene har gjort sine utslipp. Det betyr at vi tjener på å ikke rive, og klimaet har godt av at vi bruker bygninger videre. Dette er et budskap som Riksantikvaren kommer til å fremme tydelig, både i vår rådgivning, vår myndighetsrolle og i rollen som samfunnsaktør.

I byer og tettsteder kan det være et sterkt press for fortetting, utvikling og transformasjon av områder. Vi skal jobbe for at byer og tettsteder tar vare på byens identitet og et mangfold av kulturmiljøer. For å ivareta kulturmiljøer må vi tenke helhetlig og ikke bare på enkeltbygg. Lokal og regional byggeskikk bør være utgangspunktet for nye bygninger. Riksantikvaren skal jobbe for at kulturmiljøforvaltningen bidrar til løsninger slik at gamle bygg kan få ny bruk og at nye bygg får en form og fargebruk som passer inn. Vi ønsker å fremme bevisstheten om at det er viktig å ta vare på gamle strukturer for gater og bebyggelse. Vi oppfordrer også til å ta vare på mangfoldet, slik at byer og tettsteder får varierte miljøer som viser den lokale historien gjennom tidene.

Vår ferskeste strategi er digitalstrategien for kulturmiljøforvaltningen. Teknologi er en drivkraft for samhandling, kunnskapsdeling og faglig utvikling, og vårt mål er at kulturmiljøforvaltningen i stadig større grad skal dra nytte av de mulighetene som ligger i teknologien. Vår systemrolle handler om å være en pådriver for at kulturmiljøforvaltningen utvikler og tar i bruk gode digitale tjenester i forvaltning og formidling. Da må vi ha data av høy kvalitet, og tjenestene må være gode og brukervennlige slik som samfunnet etterspør.

Riksantikvaren vil være en samfunnsaktør på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå for å fremme kulturmiljø som ressurs for god samfunnsutvikling.

Vi gjør ikke denne jobben alene, men i samarbeid med forvaltning, næringsliv, frivillige og innbyggere. I likhet med våre kulturhistoriske bygg, må engasjement og samarbeid også vedlikeholdes, varmes og videreutvikles. Når flere er med på å dra lasset, blir det enklere for oss å ta med sporene fra fortiden inn i fremtiden.

← **URNES STAVKIRKE** Både arkitektonisk, kunsthistorisk og som kilde til kunnskap er Urnes stavkirke unik blant de 28 stavkirkene som fremdeles finnes i Norge. Foto: Leif Anker, Riksantikvaren

→ **3D-DIGITALISERING** av Urnes stavkirke, bevaring og overvåkning av middelalderportalen. Foto: Leif Anker, Riksantikvaren

Del 6

Del 6.1	
Ledelseskommantar årsregnskapet 2021	71
Del 6.2	
Oppstilling av bevilgningsrapportering	75
Del 6.3	
Oppstilling av artskontorrapportering	80

Årsregnskap

SOM DIREKTORAT FOR KULTURMILJØFORVALTNINGEN ER RIKSANTIKVAREN KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTETS SENTRALE RÅDGIVENDE OG UTØVENDE FAGINSTANS FOR FORVALTNING AV KULTURMINNER OG KULTURMILJØER.

6.1 Ledelseskommantar årsregnskapet

Formål

Riksantikvaren skal bidra til å realisere regjeringens nasjonale mål som gjenspeiler hva Norge vil oppnå på viktige miljøområder. Direktoratet skal også bidra til å videreutvikle politikken gjennom kunnskapsbaserte beskrivelser og analyser av tilstanden i sektoren. Vår statlige kulturminneforvaltning skal utøves i dialog med lokale og regionale myndigheter. Riksantikvaren skal bidra til implementering av gjeldende statlig kulturminnepolitikk og har overordnet faglig ansvar for fylkeskommunenes og Sametingets arbeid med kulturminner, kulturmiljøer og landskap.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelse om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra Klima- og miljødepartementet i instruks om økonomistyring. Vi mener regnskapet gir et dekkende bilde av Riksantikvarens disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter og tilskudd.

Vurderinger av vesentlige forhold

Under kapittel 1429 i 2021 har Riksantikvaren en samlet tildeling på 784,7 millioner kroner inklusive overføringer fra 2020, hvorav 541,8 millioner kroner er knyttet til tilskuddsposter. I tillegg har direktoratet mottatt fullmakter over andre kapitler på til sammen 155,1 millioner kroner.

Krav om avbyråkratisering og effektivisering innebærer at Riksantikvaren kontinuerlig jobber med å digitalisere tjenestene, omstille og effektivisere driften og tilpasse bemanningen.

Kapittel 1429 Post 01 Driftsutgifter

I 2021 var Riksantikvarens samlede tildeling 155,857 millioner kroner i driftsmidler over post 01 Driftsutgifter. 6,896 millioner kroner er overført fra 2020, kompen-

sasjon for lønnsregulering i 2021 utgjør 2,274 millioner kroner jf. bevilgningsrapporteringen og note A. Riksantikvaren regnskapsførte 147 712 millioner kroner på posten.

Etter justering for mindreinntekter, viser posten et mindreforbruk på 7,436 millioner kroner. Riksantikvaren søker om å overføre mindreforbruket til neste år på post 01 i henhold til beregninger i note B.

Inntekter knyttet til posten er ført under kapittel 4429 post 02 og 09.

Mindreforbruket utgjør rundt 4,8 prosent av postens totale størrelse. Riksantikvaren har fått 2,9 millioner kroner i refusjoner av sykepenger og foreldrepenger. Mindreutgifter skyldes fortsatt effekter av koronasituasjonen med reduserte aktiviteter. Det har også vært utsettelse av nødvendig rekruttering i påvente av en mer normal kontorsituasjon.

Kapittel 1428 post 21 Spesielle driftsutgifter

Riksantikvaren har i 2021 utbetalt 31,451 millioner kroner av samlede disponerte midler på 33,014 millioner kroner. Overførte midler fra 2020 utgjør 1,737 millioner kroner, jf. bevilgningsrapporteringen og note A.

Riksantikvaren søker om å overføre mindreforbruket på 1,563 millioner kroner til neste år på post 21 i henhold til beregninger i note B.

En vesentlig andel av mindreutgiftene er knyttet til koronapandemien, som har ført til lavere aktivitet og forsinkelser med færre gjennomførte reiser, møter, arrangementer og befaringer.

Kapittel 1429 post 22 Flerårige prosjekt kulturminneforvaltning

Riksantikvaren har i 2021 utbetalt 37,997 millioner kroner av samlede disponerte midler på 54,001 millioner kroner. 23,916 millioner kroner er overført fra 2020, jf. bevilgningsrapporteringen og note A.

Riksantikvaren søker om å overføre mindreforbruket på 16,004 millioner kroner til neste år på post 22 i henhold til beregninger i note B. Koronasituasjonen førte til lavere aktivitet og færre

gjennomførte reiser, forsinkelser og mindre påløpte utgifter i 2021 i noen prosjekter (blant annet MOV Bryggen og istandsetting av naustet i Alta). Leveringen av basisutstillingen til Vega verdensarvsenter ble utsatt til 2022 og dermed er kostnader forskjøvet til 2022 og noen tiltak har blitt mindre kostnadskrevenne enn først estimert. Dette er også omtalt under 4.1 Risikostyring og analyser og i del 3.2 under avsnitt om 79 Tilskudd til verdensarv.

Kapittel 1429 post 60 Kulturminnearbeid i kommunene
Riksantikvaren har i 2021 utbetalt 8,6 millioner kroner av samlede disponerte midler på 8,6 millioner kroner. Posten er ikke overførbar.

Kapittel 1429 post 70 Tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner

Riksantikvaren har i 2021 utbetalt 57,710 millioner kroner av samlede disponerte midler på 57,722 millioner kroner. 5,958 millioner kroner er overført fra 2020, jf. bevilgningsrapporteringen og note A.

Riksantikvaren søker om å overføre mindreforbruket på 0,012 millioner kroner til neste år på post 70 i henhold til beregninger i note B.

Underforbruket på post 70 gjelder enkelte små finnerlønnsaker som ikke kunne effektueres før årsskifte.

Kapittel 1429 post 71 Tilskudd til fredete kulturminner i privat eie, kulturmiljø og kulturlandskap

Riksantikvaren har i 2021 utbetalt 159,721 millioner kroner av samlede disponerte midler på 162,902 millioner kroner. 3,887 millioner kroner er overført fra 2020, jf. bevilgningsrapporteringen og note A.

Riksantikvaren søker om å overføre mindreforbruket på 3,181 millioner kroner til neste år på post 71 i henhold til beregninger i note B.

Mindreutgifter skyldes noe forsinkelse i et større prosjekt som var forventet ferdigstilt i 2021, slik at resterende tilskudd på 2,784 millioner kroner av bevilgningen planlegges utbetalt i 2022.

Kapittel 1429 post 72 Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner

Riksantikvaren har i 2021 utbetalt 58,001 millioner kroner av samlede disponerte midler på 58,483 millioner kroner. 0,438 millioner kroner er overført fra

2020, jf. bevilgningsrapporteringen og note A. Riksantikvaren søker om å overføre mindreforbruket på 0,482 millioner kroner til neste år på post 72 i henhold til beregninger i note B.

Mindreutgifter skyldes at restbeløp fra 2020 (overført) ikke ble brukt i sin helhet til formålet det var satt av til i 2021.

Kapittel 1429 post 73 Tilskudd til bygninger og anlegg fra middelalder og brannsikring

Riksantikvaren har i 2021 utbetalt 45,562 millioner kroner av samlede disponerte midler på 78,095 millioner kroner. 20,520 millioner kroner er overført fra 2020, jf. bevilgningsrapporteringen og note A.

Riksantikvaren søker om å overføre mindreforbruket på 32,533 millioner kroner til neste år på post 73 i henhold til beregninger i note B.

Mindreutgifter skyldes midlertidig redusert aktivitet i oppfølging av brannsikring, hovedsakelig grunnet vakanse i stilling og delvis grunnet pandemi. Mindreforbruk er i all hovedsak bundet opp i tilskudd som ennå ikke er utbetalt. Cirka 11 millioner kroner er ikke bundet opp i tilskudd for 2021, men er nå under behandling for tildeling i 2022.

Kapittel post 74 Tilskudd til fartøyvern

Riksantikvaren har i 2021 utbetalt 78,599 millioner kroner av samlede disponerte midler på 79,704 millioner kroner.

2,032 millioner kroner er overført fra 2020, jf. bevilgningsrapporteringen og note A.

Riksantikvaren søker om å overføre mindreforbruket på 1,105 millioner kroner til neste år på post 74 i henhold til beregninger i note B.

Mindreutgifter skyldes at restbeløp fra 2020 (overført) ikke ble brukt i sin helhet 2021.

Kapittel post 75 Tilskudd til fartøyvernsentrene

Riksantikvaren har i 2021 utbetalt 13,064 millioner kroner av samlede disponerte midler på 18,465 millioner kroner.

2,006 millioner kroner er overført fra 2020 jf. bevilgningsrapporteringen og note A.

Riksantikvaren søker om å overføre mindreforbruket på 5,401 millioner kroner til neste år på post 72 i henhold til beregninger i note B.

Mindreutgifter skyldes kapasitetsutfordringer ved særlig ett av fartøyvernsentrene og delvis redusert aktivitet som følge av pandemi.

Kapittel post 77 Verdiskapingsarbeid på kulturminneområdet

Riksantikvaren har i 2021 utbetalt 6,450 millioner kroner av samlede disponerte midler på 10,616 millioner kroner. 5,384 millioner kroner er overført fra 2020, jf. bevilgningsrapporteringen og note A.

Riksantikvaren søker om å overføre mindreforbruket på 4,166 millioner kroner til neste år på post 77 i henhold til beregninger i note B.

Mindreutgifter skyldes sammenfall av koronasituasjonen og regionreformen, etterslep i 2020 og nye forsinkelser i 2021 grunnet koronasituasjonen. Fylkeskommunene var i 2021 fokusert på iverksettelse av regionreformen med redusert kapasitet til igangsetting av nye prosjekter. Av mindreforbruket i 2021 er cirka 3 millioner kroner bundet opp i gitte tilskuddsvedtak.

Kapittel post 79 Verdensarv

Riksantikvaren har i 2021 utbetalt 67,251 millioner kroner av samlede disponerte midler på 67,251 millioner kroner.

2,561 millioner kroner ble overført fra 2020, jf. bevilgningsrapporteringen og note A.

Kommentarer til artskontorrapporteringen

Artskontorrapporteringen viser at netto rapporterte utgifter til drift og investeringer utgjorde 223,150 millioner kroner, hvorav de største utbetalingene gjelder lønnskostnader på 122,439 millioner kroner (jf. oppstilling av artskontorrapportering og note 2), og andre utbetalinger til drift på 106,342 millioner kroner (jf. note 3).

Innenfor lønnskostnader utgjorde lønn, utgifter til arbeidsgiveravgift og pensjonspremier til SPK, henholdsvis 79, 12 og 9 prosent. Antall årsverk i 2021 var i gjennomsnitt 128,8.

Innenfor andre utbetalinger til drift, på 106,341 millioner kroner, gikk 67,4 prosent (71,676 millioner kroner) til konsulenter og kjøp av andre tjenester fra eksterne. Kjøp av tjenester over post 01, 21 og 22 forklarer den store andelen (jf. note 3).

Artskontorrapporteringen viser at rapporterte inntekter til drift var på 5,628 millioner kroner (jf. note 1).

Bekreftet mellomværende med statskassen utgjorde per 31.12.2021 -4 203 377,26 millioner kroner.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Riksantikvaren. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per dags dato, men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2022.

Revisjonsberetningen og all underliggende korrespondanse knyttet til den finansielle revisjon er offentlig når revisjonsberetningen er oversendt til virksomheten.

Oslo, 11. mars 2022

Hanna Kosonen Geiran
Hanna Kosonen Geiran
riksantikvar

Astrid Auran Nesbø
Astrid Auran Nesbø
avdelingsdirektør

Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelserne»). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- Regnskapet følger kalenderåret (ettårsprinsippet).
- Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret (fullstendighetsprinsippet).
- Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.
- Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp (bruttoprinsippet).

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapit-

tel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

6.2 Oppstilling av bevilgningsrapportering**Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2021***Beløp i kroner*

Utgifts-kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2021	Merutgift (-) og mindreutgift
1429	Riksantikvaren	01	Driftsutgifter	A, B	155 857 000	147 711 792	8 145 208
1429	Riksantikvaren	21	Spesielle driftsutgifter	A	33 014 000	31 451 372	1 562 628
1429	Riksantikvaren	22	Flerårige prosjekt kulturminneforvaltning, kan overføres	A, B	54 001 000	37 996 718	16 004 282
1429	Riksantikvaren	60	Kulturminnearbeid i kommunene	A	8 600 000	8 600 000	-
1429	Riksantikvaren	70	Tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner	A, B	57 722 000	57 710 043	11 957
1429	Riksantikvaren	71	Tilskudd til fredete kulturminner i private eie, kulturmiljø og kulturlandskap	A, B	162 902 000	159 720 866	3 181 135
1429	Riksantikvaren	72	Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner	A, B	58 483 000	58 001 039	481 961
1429	Riksantikvaren	73	Tilskudd til bygninger og anlegg fra middelalder og brannsikring	A, B	78 095 000	45 561 553	32 533 447
1429	Riksantikvaren	74	Tilskudd til fartøyvern	A, B	79 704 000	78 598 617	1 105 383
1429	Riksantikvaren	75	Tilskudd til fartøyvernsetrene	A	18 465 000	13 063 831	5 401 169
1429	Riksantikvaren	77	Tilskudd til verdskapingsarbeid på kulturminneområdet	A, B	10 616 000	6 450 000	4 166 000
1429	Riksantikvaren	79	Tilskudd til verdensarven	A, B	67 251 000	67 251 000	-
882	Barne- og familiedepartement	21	Spesielle driftsutgifter		213 275	213 275	
882	Barne- og familiedepartementet	61	Fredete og verneverdige kirkebygg		142 293 000	42 893 671	
1400	Klima- og miljødepartementet	21	Spesielle driftsutgifter		1 400 000	1 400 000	
1410	Klima- og miljødepartementet	21	Miljøovervåking og miljødata		6 450 000	5 566 794	
1800	Olje- og energidepartementet	21	Tilskudd til museums- og kulturminnetiltak		4 784 000	4 440 770	
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Driftsutgifter		-	17 074 610	
1800	Olje- og energidepartementet	21	Tilskudd til museums- og kulturminnetiltak		6 288 000	1 149 460	
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Driftsutgifter		-	14 919 035	
Sum utgiftsført					939 850 275	783 705 951	

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2021 – forts.

Beløp i kroner

Inntekts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2021	Merinntekt (-) og mindreinntekt
4429	Riksantikvaren	02	Oppdrag og andre div. inntekter	A	2 808 000	1 739 359	-1 068 641
4429	Riksantikvaren	09	Internasjonale oppdrag	A	3 529 000	3 888 300	359 300
5309	[Tilfeldige inntekter]	29	Tilfeldige inntekter, ymse		-	178 989	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift		-	14 863 530	
Sum inntektsført					6 337 000	20 670 177	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						704 296 970	
<i>Kapitalkontoer</i>							
60087901	Norges Bank 0677.03.02666 /innbetalinger				-	11 699 985	-
60087902	Norges Bank 0677.04.03012/utbetalinger				-	-775 075 626	-
714429	Endring i mellomværende med statskassen				-	339 868	-
Sum rapportert					-	-	-
<i>Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)</i>							
Konto	Tekst				31.12.2021	31.12.2020	Endring
714429	Mellomværende med statskassen				-4 203 377	-4 543 245	339 868

Noter

NOTE A
FORKLARING AV SAMLET TILDELING

Beløp i kroner

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets bevilgning	RNB 2021	Lønnsoppgjøret 2021	Ny budsjett- saldering 2021	Samlet tildeling
142901	6 896 000	146 187 000	500 000	2 274 000	-	155 857 000
142921	1 737 000	32 477 000	-1 200 000	-	-	33 014 000
142922	23 916 000	31 085 000	-1 000 000	-	-	54 001 000
142960	-	8 600 000	-	-	-	8 600 000
142970	5 958 000	41 064 000	10 700 000	-	-	57 722 000
142971	3 887 000	159 015 000	-	-	-	162 902 000
142972	438 000	58 045 000	-	-	-	58 483 000
142973	20 520 000	57 575 000	-	-	-	78 095 000
142974	3 032 000	76 672 000	-	-	-	79 704 000
142975	2 006 000	16 459 000	-	-	-	18 465 000
142977	5 384 000	8 232 000	-3 000 000	-	-	10 616 000
142979	2 561 000	64 690 000	-	-	-	67 251 000
442902	-	2 808 000	-	-	-	2 808 000
442909	-	3 529 000	-	-	-	3 529 000

NOTE B

FORKLARING TIL BRUKTE FULLMAKTER OG BEREGNING AV MULIG OVERFØRBART BELØP TIL NESTE ÅR

Beløp i kroner

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter/ mindreinntekter (-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
142901		8 145 208	-	8 145 208	-709 341	-	-	7 435 867	7 448 050	7 435 867
142921		1 562 628	-	1 562 628	-	-	-	1 562 628	1 563 850	1 562 628
142922	«kan overføres»	16 004 282	-	16 004 282	Ikke aktuell	-	Ikke aktuell	16 004 282	-	16 004 282
142960		-	-	-	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	-	-	-
142970	«kan overføres»	11 957	-	11 957	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	11 957	-	11 957
142971	«kan overføres»	3 181 135	-	3 181 135	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	3 181 135	-	3 181 135
142972	«kan overføres»	481 961	-	481 961	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	481 961	-	481 961
142973	«kan overføres»	32 533 447	-	32 533 447	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	32 533 447	-	32 533 447
142974	«kan overføres»	1 105 383	-	1 105 383	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	1 105 383	-	1 105 383
142975	«kan overføres»	5 401 169	-	5 401 169	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	5 401 169	-	5 401 169
142977	«kan overføres»	4 166 000	-	4 166 000	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	4 166 000	-	4 166 000
142979	«kan overføres»	-	-	-	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	-	-	-

6.3 Oppstilling av artskontorrapportering

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2021

Beløp i kroner

	Post	2021	2020
DRIFTSINNTEKTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET			
Innbetalinger fra gebyrer	1	-	-
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	-	-
Salgs- og leieinnbetalinger	1	5 627 659	5 596 652
Andre innbetalinger	1	-	-
Sum innbetalinger fra drift		5 627 659	5 596 652
DRIFTSUTGIFTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET			
Utbetalinger til lønn	2	122 435 973	124 240 933
Andre utbetalinger til drift	3	106 341 483	103 316 656
Sum utbetalinger til drift		228 777 456	227 557 589
Netto rapporterte driftsutgifter		223 149 797	221 960 937
INVESTERINGS- OG FINANSINNTEKTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET			
Innbetaling av finansinntekter	4	-	-
Sum investerings- og finansinntekter		-	-
INVESTERINGS- OG FINANSUTGIFTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET			
Utbetaling til investeringer	5	-	11 132 000
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	-	-
Utbetaling av finansutgifter	4	3 265	28 242
Sum investerings- og finansutgifter		3 265	11 160 242
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		3 265	11 160 242
INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER TIL STATEN			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	-	-
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		-	-
TILSKUDDSFORVALTNING OG ANDRE OVERFØRINGER FRA STATEN			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	537 850 619	524 331 421
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		537 850 619	524 331 421

Beløp i kroner

	Post	2021	2020
INNEKTER OG UTGIFTER RAPPORTERT PÅ FELLESKAPITLER *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		178 989	188 000
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		14 863 530	15 180 692
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		17 074 610	15 988 459
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler		2 032 092	619 767
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		763 035 773	758 072 367
OVERSIKT OVER MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN **			
<i>Eiendeler og gjeld</i>			
Fordringer på ansatte		157 000	183 000
Andre kortsiktige fordringer		-	-
Konter		-	-
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		-	-
Skyldig skattetrekk og andre trekk		-4 370 666	-4 652 127
Påleggstrekk		-5 961	-
Skyldige offentlige avgifter (merverdiavgift)		-5 337	-74 118
Lønn (negativ netto, for mye utbetalt lønn m.m)		21 587	-
Annen gjeld		-	-
Sum mellomværende med statskassen	8	-4 203 377	-4 543 245

Noter

NOTE 1**INNBETALINGER FRA DRIFT**

Beløp i kroner

	31.12.2021	31.12.2020
INNBETALINGER FRA GEBYRER		
Gebyrer 1	-	-
Gebyrer 2	-	-
Gebyrer 3	-	-
Sum innbetalinger fra gebyrer	-	-
INNBETALINGER FRA TILSKUDD OG OVERFØRINGER		
Eksterne midler/Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	-	-
Tilskudd/overføring 2	-	-
Tilskudd/overføring 3	-	-
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	-	-
SALGS- OG LEIEINNBETALINGER		
Arkiv og bibliotekjenester, avgiftspliktig	100 000	-
Salg av publikasjoner, avgiftsfri	-	-
Erstatningskrav ved tap av litteratur	-	-
Kurs og konferanse, utenfor avgiftsområdet	-	-
Refundert reiseutgifter, utenfor avgiftsområdet	197 857	400 581
Tilfeldige inntekter (diverse inntekter post 01-29), utenfor avgiftsområdet	10 567	15 058
Refundert lønnskostnader, utenfor avgiftsområdet	3 342 440	3 992 232
Refundert andel prosjektkostnader, utenfor avgiftsområdet	572 046	55 447
Leieinntekter, utenfor avgiftsområdet	1 404 749	1 133 333
Sum salgs- og leieinnbetalinger	5 627 659	5 596 652
ANDRE INNBETALINGER		
Annen driftsrelatert inntekt, utenfor avgiftsområdet	-	-
Andre innbetalinger 2	-	-
Andre innbetalinger 3	-	-
Sum andre innbetalinger	-	-
Sum innbetalinger fra drift	5 627 659	5 596 652

NOTE 2**UTBETALINGER TIL LØNN**

Beløp i kroner

	31.12.2021	31.12.2020
Lønn	96 795 318	97 371 580
Arbeidsgiveravgift	14 863 530	15 180 692
Pensjonsutgifter	11 011 694	11 177 412
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-2 943 375	-2 691 641
Andre ytelser	2 708 806	3 202 890
Sum utbetalinger til lønn	124 240 933	124 240 933
Antall årsverk:	129	136

NOTE 3**ANDRE UTBETALINGER TIL DRIFT**

Beløp i kroner

	31.12.2021	31.12.2020
Husleie	19 390 609	19 651 408
Vedlikehold egne bygg og anlegg	-	-
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	-	-
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	2 643 300	2 761 922
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	-	-
Mindre utstysanskaffelser	1 191 292	1 853 173
Leie av maskiner, inventar og lignende	4 564 436	6 865 574
Kjøp av konsulentjenester	23 331 618	14 364 111
Kjøp av fremmede tjenester	48 343 990	51 848 224
Reiser og diett	1 772 287	2 011 876
Øvrige driftsutgifter	5 103 951	3 960 367
Sum andre utbetalinger til drift	106 341 483	103 316 656

NOTE 4**FINANSINNEKTER OG FINANSUTGIFTER***Beløp i kroner*

	31.12.2021	31.12.2020
INNBETALING AV FINANSINNEKTER		
Renteinntekter	-	-
Valutagevinst	-	-
Annen finansinntekt	-	-
Sum innbetaling av finansinntekter	-	-
UTBETALING AV FINANSUTGIFTER		
Renteutgifter	3 265	28 242
Valutatap	-	-
Annen finansutgift	-	-
Sum utbetaling av finansutgifter	3 265	28 242

NOTE 5**UTBETALING TIL INVESTERINGER OG KJØP AV AKSJER***Beløp i kroner*

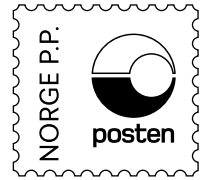
	31.12.2021	31.12.2020
UTBETALING TIL INVESTERINGER		
Immaterielle eiendeler og lignende	-	-
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	-	-
Beredskapsanskaffelser	-	-
Infrastruktureiendeler	-	-
Maskiner og transportmidler	-	-
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	-	11 132 000
Sum utbetaling til investeringer	-	11 132 000
UTBETALING TIL KJØP AV AKSJER		
Kapitalinnskudd	-	-
Obligasjoner	-	-
Investeringer i aksjer og andeler	-	-
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	-	-

NOTE 6**NOTE 6 INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER TIL STATEN***Beløp i kroner*

	31.12.2021	31.12.2020
Avgift 1	-	-
Avgift 2	-	-
Avgift 3...	-	-
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	-	-

NOTE 7**TILSKUDDSFORVALTNING OG ANDRE OVERFØRINGER FRA STATEN***Beløp i kroner*

	31.12.2021	31.12.2020
Tilskudd til kommuner	8 600 000	6 400 000
Tilskudd til fylkeskommuner	529 250 619	514 996 262
Tilskudd til ikke-finansielle foretak	-	-
Tilskudd til finansielle foretak	-	-
Tilskudd til utlandet	-	2 935 158
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	537 850 619	524 331 421

Returadresse:
Riksantikvaren
Postboks 1483 Vika
0116 Oslo

Riksantikvaren

Pb. 1483 Vika, 0116 Oslo

Besøksadresse / Dronningens gate 13, Oslo

Tlf. / 22 94 04 00

E-post / postmottak@ra.no

Følg oss på sosiale medier /

www.riksantikvaren.no